

DILAN DOG

YU ISSN 1451-995X

9 771451 995009

#459

EMITOROV DILAN DOG SPECIJAL

IVAN ŠAINOVIĆ

ZAŠTO BAŠ DILAN?

Onomad, kad smo bili klinci, česta je tema bila ko je tu veća i omiljenija faca: Marti ili Dilan? I zaista, čak i kad si privržen obojici, postoji nešto što te nužno tera da ih sukobiš i da ipak više voliš jednog. Sad, šta je to? Tek godinama posle našao sam svoj odgovor, iako mi je stajao pred nosom i bio vezan za još ranije detinjstvo.

Natrag u prve čitalačke dane, prvo su mi pali šaka Diznijevci. I već tada, neizbežno si morao da rešiš: Miki ili Paja. Jasno, obojica su potpuno tipski likovi — ali, to je bio moj najraniji susret s tim tipom likova. Stvar je prosta: više sam voleo Paju, i to iz totalno istih razloga iz kojih danas više volim Dilana. Miki? Pa, Miki je lepuškast, prepametan, satkan od vrlina, ima stalnu devojkicu, svi ga vole i hvale, pobeđuje čak i u svakodnevnim prilikama — a tek u opasnim avanturama! Hm. To je, kad bolje razmisliš, dosadno. U vražju mater dosadno. A tek *sidekick* Šilja? To mi je najbolji dokaz u prilog tezi da je taj Miki kreten: pored tolike pameći, najbolji prijatelj mu je poluimbecil. Ni zbog čega drugog do zbog toga što je Miki, duboko u sebi, kompleksaš — treba mu konstantno prisustvo idiota, da bi se ama baš u svakoj sekundi osećao superiornim. Uopšte, taj Miki nikad nema svoje probleme: on je potpuno romantičarski lik, on pati zbog toga što su deca u Africi gladna, zbog toga što su penzije male i neredovne, zbog toga što nema mira u svetu... te aktivno učestvuje u rešavanju apsolutno svačijih muka, i pošto ne znamo šta je uopšte taj miš po profesiji — mogli bismo reći da je opsesivni dobročinitelj, potpuno posvećen tom krstaškom pohodu jerbo vodi toliko savršen život da njime nikad ni ne mora da se bavi. Lako se da zaključiti kolika je prepotencija tu u igri: sve bi, misli on, otišlo u paramparčad bez njega, i zato je on pozvan da jurca svugde i spasava svakoga. Što je najgore, celi svet ponaša se kao da je sve u redu s tim tripom. Pa, ubedio si mnoge, mili Miki — ali, ja spadam u manjinu. Meni je, naprotiv, nenametljivi Paja oduvek bio carina. Jednostavno, taj tip je totalno sjeban — samim tim što predstavlja Mikijev negativ. Za razliku od Mikija, heroja kojeg vole mladi, Paja je prosečno

2 inteligentan, prepun blagih i simpatičnih mana, konstantno dekontinuiran,

vozi ružna kola koja stalno otkazuju, ima prebogatog strica koji mu ne da ništa, riba mu hefta metro—idiot Cakani Caja, a pobeđuje samo onda kad ga ta pobeda košta nekog još većeg malera. Zato on stalno, stalno pizdi — ali, NE PRESTAJE DA POKUŠAVA. Sve to čini ga nužno nerвозnim — a opet, kad zbereš toliku volju za novim pokušajima, Paja baš i nije neki zakleti pesimista. Čak naprotiv.

Zato je Paja šef svemira, a Miki gej—ikona.

Uprkos tome što mi je Marti veoma zanimljiv, nikada nisam prestao da pravim istu tu distinkciju između njega i Dilana. Jbg, tako i čika—Frojd veli: zagledajmo se u vaše detinjstvo. A propos Mikija i Šilje — šta tek reći o Martiju, kome je najbolji prijatelj ni manje ni više nego polumajmun? A ono jes", svašta zna i razume taj Java i egzotično je to, dopada mi se, aaaaaaali... Miki se nepogrešivo reinkarnirao u stricu Martiju po svakom mogućem osnovu, kako god okreneš:)

A Dilan?

Dilanu ne manjka junaštvo, nikako. Ali, da — Dilan je sjeban. Sjeban sto posto: i on ima stara kola, i on je uvek u finansijskom škripcu, sa ženama ima sreće koliko i Sekula koji se stalno ženi, bivši alkos, veliki cinik, sklon depresiji, ima promenljiva sećanja na prošlost i, sve u svemu, ima tek neku mršavu idejicu o sebi i svom poreklu, ima gomilu fobija i ogromnu averziju prema modernom dobu, šira javnost misli da je on kreten, juri stvari u čije postojanje ni sam nikada nije bio do kraja ubeđen...

Zato mi je Dilan, kad sam bio malko stariji, totalno zamenio Paju na položaju šefa svemira.

Ali, povrh svega tu gore pobrojanog (a dovoljnog da ga zavolite), Dilan ima i svog privatnog mučitelja — a to je upravo njegov tvorac, Ticijano Sklavi. Malo koji autor bi se usudio na sadizam tog reda veličine da dopusti svom junaku da ostane poslednji čovek na zemlji — samo zato da se naruga gazdama što ne daju da se serijal završi onda kad autor to želi, ili da dopusti da junaka rastrgnu inkvizitori — poluzombiji — samo zato da bi se narugao tadašnjoj kritici koja je horor—stripu htela da uradi upravo to, ili da ostavi junaka u komi i napusti serijal — samo zato da se naruga celom kretenskom svetu koji, po njemu, kolektivno hrli upravo tom stanju. Pa, ko to još radi? Opa, u tome je caka: Dilan u isto vreme i jeste i nije za svačiji želudac. Dilan je višeslojan. Zato podjednako dobro zabavlja i one koji ga neobavezno čituckaju

dok putuju vozom i one koji godinama pokušavaju da od Sklavijevih razbacanih konaca naprave kompaktno klupče. Odnos autora i dela ovde je unikatno uzbudljiv za praćenje i analizu: mnogo koji autor lećio se kroz svoje delo — ali, sa Sklavijem to ide teže, on se leći i onda iznova razboljeva i zatim opetuje lečenje i potom repetira bolje i sve opet i opet. Ali, baš kao i njegov Dilan, Sklavi nešto sve vreme traži. I tu se ponaša sasvim filozofski: on ili ne zna šta je to što se traži, ili pak zna šta je to ali zna i da ga ne može naći, no da se traganje svejedno mora nastaviti. U oba slučaja suština je, dakle, u traženju, ne u nalaženju. I sam Sklavi tu ne prestaje da pokušava.

No, odnos Sklavija i Dilana mnogo je dublji i dirljiviji od toga. Dok se Tic, između ostalog, kroz Dilanov odnos prema roditeljima razračunava sa svojim Edipovim kompleksom, netrpeljivošću i/ili mržnjom prema ocu i dalekosežnom nesrećom koja iz tih okolnosti proizilazi — u isto vreme, on uspeva da sagleda sebe kao onoga kome Dilan duguje život, kao roditelja u punom smislu te reči, dakle i kao onog ko snosi odgovornost (u ovom slučaju, potpunu) nad sudbinom svog deteta, te nalazi snage da se ipak postavi brižno prema njemu i, kad se bolje pogleda, svim silama pokušava da ga izvuče i liši mraka — ma kako ga, na putu do rešenja, i nogama i rugama nabijao u isti taj mrak. Stoga ne treba da čudi što je Sklavi toliko nezamenljiv — na kraju, možda je čak bilo nefer očekivati da iko drugi može da uskoči u ovaj odnos. Zato čitanje Dilana danas, kada mu očigledno ne ide baš najbolje, ne treba napustiti, iako danas mahom bezuspešno u Dilanu tražim to »nešto« što me nekada toliko inspirisalo, predug mi je fanovski radni staž da bih od toga odustao možda ga treba, naprosto, čitati kao neki drugi strip sa istim junacima, a Ticovog Dilana ostaviti po strani kao sasvim, sasvim drugo štivo, kao sagu koja je, premda najverovatnije posve završena, i dalje »bure bez dna«, stvar koja pokreće pitanja i na onim mestima gde daje odgovore, stvar koja je neiscrpna inspiracija uvek vredna ponovnog čitanja. Uostalom, šta autor ovog teksta ima da vam kaže, ako jedan Umberto Eko veli da jedino Bibliji, Homeru i Sklavijevom Dilanu može uvek iznova i iznova da se vraća, a da mu ne dosade?)

Dilanova iskrena melanholija — u stvari, Sklavijeva — kupila me za mnogo godina, i evo, ne jenjava ni danas, uprkos pomenutom, očiglednom padu kvaliteta.

Ali, hej — Dilan je prošle godine slavio svoj dvadeseti rođendan. A Sklavi je bio toliko lud i toliko stvari rekao, da ga je stvarno teško nadmašiti i dopisati nešto na njegove uobičajene teme. Jedan jako bitan momenat: meni je tek posle čitavog niza godina palo na pamet da je Dilan — horor strip. Da budem iskren, nije mi ni palo — čuo sam. Puno mi znači što ga nikad, nikad nisam shvatio tako. Mislim da nije pretenciozno reći za Sklavijevog Dilana da predstavlja pogled na svet. Na život, smrt, ljubav, prijateljstvo, strahove i nade. Uostalom, sam taj momenat što je neko ove teme povezao s hororom meni je savršeno inspirativan.

Danas ima mnogo takvog štiva. Mnogo, vala baš. Ali, što bi rekao jedan moj drug iz detinjstva, »i dalje najviše volim kad mi šaka padne Dilan — merak mi da ga čitam, pa to ti je!«

Neću dalje, poenta je baš tu negde.

Marko Šelić — Marčelo

POHVALA LUDOSTI

Asistent, kućna pomoćnica, levo smetalo, dodavač pištolja, šaljivdžija... već više od dve decenije, ovaj ekscentrični oniži brkati Amerikanac je verno služio Dilana Doga, našeg zgodnog i herojskog istraživača noćnih mora. Međutim, ko je on? Izuzev usputnih insinuacija da je nekada bio pozorišni i filmski glumac, njegov život, pa čak i pravi identitet bili su misterija. Međutim, redakcija »Emitora« odlučila je da jednom za svagda okonča ovu misteriju, i najzad Vam u ovom ekskluzivnom ekspezu predstavlja čoveka koji se krije iza lažnih brkova i pravog humora.

Džulijus Henri Marks, zvani »Gručo«, rođen je, kako sam kaže, »u vrlo ranom uzrastu« kao treći od pet sinova Mini Šenberg i Sema Marksa, zvanog »Francuz«. Odrastajući u siromašnoj jevrejskoj četvrti Njujorka u mnogočlanoj porodici, rano se pokazao kao snalažljiv — pošto mu je nedeljni džeparac bio tričavih pet centi, za dodatne prihode se snalazio tako što bi svakog dana umesto svežeg hleba od deset centi, za četiri centa kupovao jučerašnje vekne, uveravajući porodicu da je to najsvežiji koji su imali. Majka mu je mnogo godina kasnije rekla da nije uspeo da je prevari bajatim veknama koje je donosio, ali da nije želela da mu u korenu saseče preduzimljivi duh. Majčini roditelji su u rodnoj Nemačkoj bili pozorišni izvođači — deda trbuhozborac, a baba harfistkinja koja jodluje, dok je majčin brat bio vodviljski komičar Al Šin, deo čuvenog dvojca »Galager i Šin«. Iako je majka Marks od malena pripremala svoje sinove za budućnost u šou-biznisu po završetku školovanja, nemaština i zov glamurnog života koji je ujka Al vodio, naterali su Džulijusa da sa dvanaest godina napusti školu i počne da se bavi pevanjem i glumom. Njegova braća su uskoro sledila njegov primer, te su uskoro svi, sem najmlađeg brata Zepa, nastupali sa porodičnom muzičkom tačkom »Četiri slavuj«. Gručo bi pevao i svirao gitaru, Čiko klavir, Harpo babinu harfu, dok je Gamo bio prateći vokal. Nakon što se publika gromoglasno smejala Gručovim zajedljivim komentarima koje je izneo na sceni prilikom nastupa u nekoj teksaškoj zabiti, proširili su tačku dodavanjem šala i slepstik akrobacija. Do 1912. nastup je evoluirao iz muzike sa elementima ko-

medije u komediju protkanu pesmama. Braća su počela da kreiraju sopstvene »likove«, koji će prerasti u njihove dobro poznate filmske alter-egoe. Gamo 1914. napušta trupu i odlazi u Prvi svetski rat, ali na njegovo mesto odmah uskače najmlađi brat Marks, Zepo. Gručov vodviljski lik, brkati nemački profesor, pretrpeo je izmene nakon potapanja »Luzitanije«, pošto usled porasta netrpeljivosti prema Nemcima porodica nije htela da previše skreće pažnju na svoje poreklo. Umesto akcenta, Gručo se opredelio za munjevitost ispaljivanje šala i govor kroz nos, što mu je, pored nezaboravnog tompusa, ostalo jedno do glavnih obeležja tokom čitave karijere. Postoje mnoge priče o poreklu njegovog nadimka. Neki tvrde da »Gručo« potiče od *grouch-bag*, vrste vreće za novac koja se nosila oko vrata, drugi tvrde da je to prosto opisna imenica njegovog dobro poznatog lika (Groucho = Mrgud), dok je Gručo sam celog života tvrdio da je (zanimljivom igrom slučaja) nadimak dobio *po liku iz stripa* (!!) SHERLOCKO THE MONK. Jednom prilikom, u žurbi da ne zakasni na predstavu, Gručo prvi put koristi masnu crnu šminku umesto lažnih brkova i obrva. Pošto publika nije ništa primetila, odlučio je da ovaj metod primenjuje i ubuduće, sit mučnog odlepljivanja nalepljenih lažnih brkova posle predstave.

Početkom dvadesetih, Gručo i braća najzad uspevaju da ubede »srećno oženjenog« proizvođača pereca iz Pensilvanije da im finansira Brodvejski mjuzikl *I'll Say She Is*, uz uslov da jedna od plesačica bude njegova mlada »prijateljica«. Uspeši na Brodveju su se nizali, a Gručov ugled i slava su bili sve veći, i najzad je bio u prilici da se poseti svojim dugogodišnjim pasijama — automobilima i čitanju. Pošto nije završio osnovnu školu, posvetio je ceo život samostalnom sticanju obrazovanja, i zajedno sa svojim bratom Harpom (koji je bio jedan od članova »Zaćaranog kruga«, skupine književnika, kritičara, novinara i mislilaca, među kojima su bili Doroti Parker i Džordž K. Skot), postao jedan od obrazovanih i načitanijih ljudi svog vremena. Tvrdio je da knjigama »oštri« svoj britki um, i počinje sve više da eksperimentiše sa duhovitim improvizacijama na sceni, odstupajući od napisanog materijala. Imao je običaj da kaže »Televiziju smatram vrlo poučnom. Kad god neko upali TV, ja odem u drugu sobu i pročitam neku knjigu.« I sam je napisao nekoliko knjiga, scenarija i pozorišnih predstava.

Nakon što je izgubio preko četvrt miliona dolara tokom velikog kraha berze 1929. Gručo je finansijski spas potražio u pokretnim slikama, koje su odnedavno počele i da govore. Dolaskom u Holivud, rani filmovi koje su snimali za *Paramount* su bili prosto adaptacije njihovih popularnih brodvejskih predstava, ali najveći uspeh doživljavaju u MGM-u, prilikom rada sa producentom Irvinom Talbergom (*Pobuna na brodu Baunti*, *Tarzan*) na filmovima *A Night At The Opera* i *A Day At The Races*. Talbergovom preranom smrću 1936. Braća ostaju bez svog pobornika u MGM-u, i kvalitet njihovih filmova opada zbog konflikta sa upravom. Tokom četrdesetih prelaze u *United Artists*, gde snimaju svoja poslednja dva filma, *A Night In Casablanca* i *Love Happy*, koji je poznati još i kao prvo pojavljivanje Merilin Monro na velikom platnu.

Ali, završetak filmske karijere nije značio prestanak rada za Gruča. On postaje voditelj (prvo radijski, a potom i televizijski) jednog od najpopularnijih američkih kvizova ikada — *You Bet Your Life*, upravo zahvaljujući svojoj sposobnosti da na licu mesta improvizuje duhovite uvrede namenjene svojim sagovornicima. Prelaskom na TV, pušta prave brkove ne bi li očuvao svoju prepoznatljivu personu.

Džulijus Marks se tri puta venčavao i razvodio, (što možda objašnjava njegov čuveni citat : »Brak je divna institucija. Ali — ko bi želeo da živi u instituciji?«) i za sobom ostavio troje dece. Sve tri žene su tokom braka sa njim postale alkoholičarke, i ne zna se da li su prosto njega privlačile žene sa takvim sklonostima, ili bi ih on naveo na to. Ova druga tvrdnja ne deluje toliko fantastična ako se uzme

ključivao«, uvek spreman na duhovit opasku i šalu na svoj i tuđ račun.

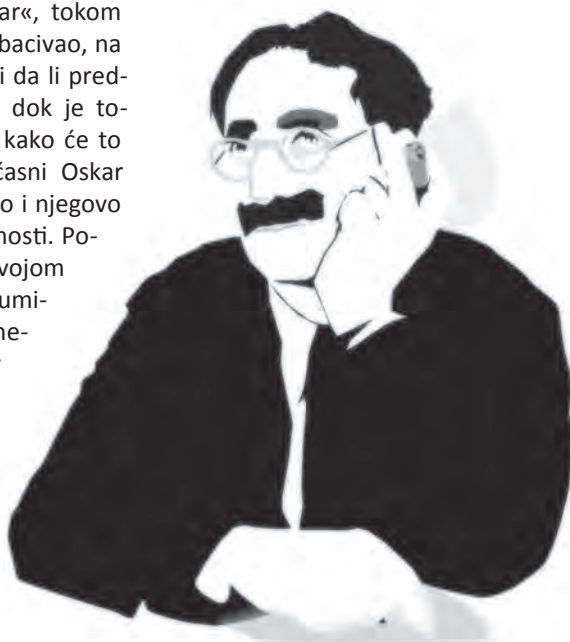
Tokom proputovanja kroz Nemačku krajem '50-ih, Marks se popeo na gornju krša koja je označavala mesto bunkera u kome se Adolf Hitler ubio, i odigrao čarleston na ruševinama. Tokom 60-ih, Gručo se savršeno uklapa u liberalne trendove, te po arhivskim snimcima vidimo da je prisustvovao koncertu Bitlsa u Holivudu 1964. Pripremajući se za ulogu u narkomanskoj komediji *Skidoo* iz 1968, gde je glumio Boga, Gručo je probao LSD, što se za njega pokazalo kao izuzetno prijatno iskustvo. Sedamdesetih pravi svoju *one man show* turneju, i postaje prislan prijatelj sa mnogim znamenitim muzičarima i glumcima tog perioda — Džekom Nikolsonom, Elisom Kuperom, Eltonom Džonom (kojeg je uporno nazivao Džon Elton, insistirajući da je to pravilna struktura imena i prezimena). Elton Džon ga je čak vodio na premijeru mjuzikla »Isus Hrist Superstar«, tokom koje je Gručo neprekidno dobacivao, na početku se glasno raspitujući da li predstava ima srećan završetak, dok je tokom scene raspeća dobacio kako će to svakako uvredi Jevreje. Počasni Oskar mu je uručen 1974, što je bilo i njegovo poslednje pojavljivanje u javnosti. Poslednje godine proveo je sa svojom nevenčanom partnerkom, glumicom Erin Fleming, koja je donekle bila odgovorna za njegov rast popularnosti tokom 70-ih, ali većina izvora se slaže da ga je previše forsirala, i mentalno i fizički. Iscrpljen, Gručo Marks je 1977 hospitalizovan zbog upale pluća, od čega je i preminuo, 19. Av-

gusta 1977 u 86. godini života. Iako je želeo da ga sahrane preko Merilin Monro, a da mu epitaf bude »Izvinite što ne mogu da ustanem« kremiran je, a pepeo položen u jednostavan grob sa pločom na kojoj je isklesano samo njegovo scen-sko ime i Davidova zvezda.

Zahvaljujući upečatljivom liku, ekstravagantnoj ličnosti, oštrom jeziku i kritičkom stavu prema svima sa čime bi se susreo, Gručo Marks je poslužio kao inspiracija mnogima. Njegova zaostavština je velika, od crtanih filmova (Duško Dugouško je poprimio mnoge »Gručovske« osobine tokom godina), pa do uticaja na druge glumce i komičare (Vudi Alen, Bil Kozbi, Frenk Sinatra, Džek Nikolson, Alan Alda u seriji *M*A*S*H*), pa čak i muzičare (grupa *Queen* su nazvali dva svoja albuma po dva filma braće Marks — *A Night At The Opera* i *A Day At The Races*). U Londonu je čak otvoren i »Klub Gručo«, stecište ljudi iz medija i umetnosti. Klub su nazvali po jednoj od čuvenih Gručovih izjava : »Ne želim da pripadam nijednom klubu koji bi mene primio za člana.«

Ali, pitate se, ukoliko je Gručo mrtav, kako to da se iz meseca u mesec živ i zdrav pojavljuje na kioscima, obasipajući Dilanove zabezegnute klijente vicevima, a klijentkinje bračnim ponudama? Ako je Gručo zaista umro 1977. kako to da se nekoliko godina kasnije pojavio, podmlađen, na ulicama Londona, gde se prvi put i susreo sa našim junakom? Da li je on imitator, zombi, duh, vampir, android ili zli dvojnik? Biće da je to jedna od retkih misterija koje je istraživač noćnih mora iz prijateljstva odlučio da ostavi zauvek nerešene...

Draško Roganović

АУТОРИ

Када сам се једног топлог августовског преподнева 1987. године зауставио поред трафике на раскршћу ваљевских улица Душанове и Селимира Ђорђевића, привучен новим стрип издањем у излогу исте са све зомбијима што излазе из земље, знао сам да ће то заправо бити почетак једног дугог и лепог дружења са, како се испоставило, истраживачем ноћних мора чуднога имена — Диланом Догом. Додуше, бејаш у праву кад рекох да је почетак дружења, а да оно не буде и дуго и лепо, побринули су се ондашњи »очеве нација«, дипломци Универзитета у Кумровцу, а посебно овај наш калиф наместо калифа, зарад кога сам морао да, ничим изазван, правим прекиде у дружењу са дотичним јунаком, а да данас скупљам, баш као и већина нас, Дилане уз помоћ штапа и канапа...

Но, добро, калифа смо сместили испод липе, Србија се лагано опоравља од његовог калифовања, а и српска стрип сцена такође оживљава. После неколико неуспешних покушаја у нас са издавањем регуларне серије Дилана Дога (Ванини, Абатон, Систем Комикс), ипак данас смо у прилици да редовно у Системовом издању читамо и гигант серију Дилана Дога. Ако се уз то дода да у суседној Хрватској поред реприната (Дилан Дог Екстра), које смо ми већ читали у издању новосадског Дневника, иде и регуларна серија на свака два месеца, као и годишњаци МАКСИ, ГИГАНТ и АЛМАНАХ СТРАВЕ, не можемо а да не будемо задовољни понудом на тржишту. Још кад би се у све то увело и мало реда приликом издавања, где би нам био крај...

За ово издање сам пристао да напишем коју реч о људима без којих ни 20 година дружења са Диланом не би било могуће, пре свега о оцу Дилановог лика, познатом италијанском сценаристи Тицијану Склавију и Анђелу Стану, човеком који је и графички осмислио нашега јунака. У посебним одељцима мало пажње ћемо посветити и осталим сценаристима и цртачима, који су на овај или онај начин оставили трага на серијалу.

ТИЦИЈАНО СКЛАВИ

Отац Дилана Дога, Тицијано Склави, рођен је у Бронију 1953. године. Прве списатељске кораке у свету стрипа учинио је по завршетку средње школе а у италијанском часопису CORRIERE DEI RAGAZZI. Ипак, ангажовањем на сценаријима за јунаке издаваче куће СЕРИМ (данас SERGIO BONELLI EDITORE), као што су КЕН ПАРКЕР, ЗАГОР, МИСТЕР НО и МАРТИ МИСТЕРИЈА, почев од 1980. године, започиње и Склавијев успон, који је резултирао и првим јунаком који је самостално развио, ТРАПЕРОМ КЕРИЈЕМ. Нема сумње да је кратка одисеја са Трапером Керијем била само пробни балон за, може се тако рећи, стварање Склавијевог животног дела, истраживача ноћних мора, ДИЛАНА ДОГА, чије су авантуре и Италији кренуле од октобра месеца 1986, а у нас непуних годину дана касније. Пре него што ће Дилан Дог достићи свој пик у продаји и култни статус у Италији, Склави ће са Атилијом Мишелуџијем лансирати и РОЈ МАНА 1987, који ће излазити све до цртачеве смрти, 1991. године. После броја 100, Приче о Дилану Дог, Склави се све мање појављује на страницама свог чеда, а све више препушта палицу другим сценаристима, који од један култни серијал срозавашу на најприземнији могући ниво. Ипак, поводом јубилеја 20 година Дилана Дога, и сам Склави се вратио са три сценарија, а да ли ће и даље остати да пише на Дилану Дог, остаје да се види.

Поред писања сценарија, Склави спорадично, још од седамдесетих година прошлог века пише и романе. Занимљивост је да је један роман, I MISTERI DI MYSTERE (Мистеријине Мистерије), чији је актер један француски приватни детектив Жак Мистерија а које је написао под псеудонимом Франческо Арђенто, била инспирација једном другом италијанском сценаристи, Алфреду Кастелију, за име свог јунака, Мартија Жака Мистерије. Према једном другом роману, ДЕЛАМОРТЕ, ДЕЛАМОРЕ снимљен је и филм, а са Рупертом Еверетом као главним глумцем, по којем је Склави заправо и графички конципирао Дилана Дога.

АНЂЕЛО СТАНО

Први број, као и још неколико јубиларних епизода, одрађене су у графичкој изведби Анђела Стана, цртача рођеног у Сантераму, 1953. Стано је по завршетку ликовних студија сарађи-

вао са неколико издавачких кућа, да би га у данашњи SERGIO BONELLI EDITORE увео управо Тицијано Склави за пројекат Дилана Дога. Занимљиво звучи и податак да је Стано био предложен за члана ММ стафа јер је својим тест таблама прошао код Кастелија, али до потписивања уговора никада није дошло. Ипак, као што је речено, Склави је Стана убедио да нацрта прву епизоду Дилана Дога, баш као и насловне стране, али је у коначном суду превагнула одлука да се иде са Вилиним насловним странама, бар испочетка. За наредних пет година Стано је нацртао свега још две приче (»Моргана« и »Прича ни о коме«). До 1995, Стано је одрадио две кратке приче (»Девојчица« и »Мала Вавилонска библиотека«, необјављене у нас) и јубиларну, стоту епизоду Прича о Дилану Дог. До данас, Стано је завршио још само три регуларне епизоде које чекају на објављивање (»Венецијанске мистерије«, »Велики сан« и »Неомиљени гост«). На српском језику је објављена и једна прича из Дилан Дог ГИГАНТА #4 »Мртво време«, а ускоро би требало да изађу и преостале три приче из гиганата (»Вучија крв«, »Црни мачак« и »Бунар проклетих«). Свеукупно, седам регуларних, четири приче из гиганата и две кратке приче за 20 година је више него скроман учинак! Од броја 42 регуларне серије (»Хијена«), Стано је и аутор и насловних страна не само регуларне, већ и осталих серијала Дилана Дога. Пре њега на том послу је био ангажован Клаудио Вила.

Стано је и добитник награде италијанског удружења ANAFI за најбољу насловну страну 1993. године.

СЦЕНАРИСТИ

Поред Тицијана Склавија, протекле две деценије дружили смо се и са многим другим сценаристима, а ми смо изабрали неколицину истих који су на овај или онај начин обележили серијал Дилана Дога. МАУРО МАРЧЕ-СЕЛИ, рођен је у Мелари, 1953, а као и његови претходници горе поменути, своје прве кораке у свету стрипа начиниће седамдесетих година прошлог века, сарађујући са удружењем ANAF, као и неколико стрип ревија. На странице Дилана Дога ће ући причом Последњи уштап, а потписаће и не-заборавне приче попут »Дугачког поздравља«, »Џонија наказе« и »Док вас смрт не растави«.

ПАСКВАЛЕ РУУ ће свој деби имати у сјајној причи »Комшија«, која је објављена на српском језику, али ће се то показати као изузетак од правила. »Несмиљени Кука«, »Звездана прашина«, »Свемирац«, »Достава смрти« и »Нова врста« су само неки примери како не треба писати сценарије за стрип. Аутор је и сопственог мини серијала, ДЕМИЛАН, који се тренутно објављује у Италији и Хрватској. Ипак, да и од зла има горе, доказ је КЛАУДИО КЛАВЕРОТИ, који се представио причом »Тама«. Неспособност овог аутора да смислено заврши причу, као и потпуно беспотребно проливање крви на све стране и у хектолитрима, остаће његов заштитни знак. »Исписано крвљу«, »Армагедон«, »Убице долазе из мрака«, »Вила зла«, »Крвави празници«, »Сукоб« и »Побуна аутомобила« одлично илуструју о каквом се сценаристи ради. Срећом, откако је кренуо са својим серијалом, БРЕНДОМ, све га ређе и ређе сусрећемо на страницама Дилана Дога.

Једна од младих нада, проглашена од неких и за наследницу Тицијана Склавиија, је млада списатељица ПАОЛА БАРБАТО. Рођена у Милану 1971, у свет Дилана Дога је ушла на позив Маура Марчеселија. Њена прве приче: »Сан разума«, »Савршени свет«, »Медуза« и »Огледало душе« нису показали да је реч о Склавиијевој наследници, већ напротив. Ипак, тек треба да дођу на ред за објављивање у нас њени зрели радови попут »Семена лудила«, »Реквијема за једно чудовиште«, »Броја двеста« и »Иза тих врата«, па ће укупна оцена можда бити боља. Но, ако се узме у обзир чињеница да су кроз моје руке прошли неки од њених најновијих радова, а који ме, да употребим еуфемизам, нису нарочито одушевили, тешко ће се горе потписани сложити са тврдњом о наследству...

Тито ФАРАЧИ је још један пример велике наде а још већег разочарења. Својим дебијем у додатку Дилан Дог СПЕЦИЈАЛА »Извртуте улоге«, као и радовима на специјалима попут »На рути Моби Дика« и »Грешника Хелборна«, скрену је пажњу на себе. На жалост, да су то само изузеци од правила показали су Дилан Дог ГИГАНТ »Пао с неба«, баш као и његов самостални мини серијал БРЕД БАРОН. Биће боље да се врати музичкој критици, којим се између осталог и бавио

За крај овог избора сценариста Дилана Дога оставили смо КАРЛА АМБРОЗИНИЈА, иначе комплетног аутора (и сценаристе и цртача), једног од понајбољих аутора које издавачка кућа SERGIO BONELLI EDITORE има у својим редовима. Своју каријеру у овој издавачкој кући је започео радом на серијалу КЕН ПАРКЕР, да би касније прешао на рад на Дилану Догу, где је одрадио неколико сјајних и незаборавних епизода попут »Канала 666«, »Тајанственог острва«, »Хридине духова«, »Два лица истине«, »Маргерите« и »Чувара успомена«. Не можемо а да се не отлемо утиску да је већина ових епизода заправо била припрема Карла Амброзинија да лансира свој сопствени серијал НАПОЛЕОН, који је недавно угашен.

ЦРТАЧИ

Узевши у обзир да је темпо издажења регуларне серије месечни, као и то да главни цртач има иза себе свега десетак епизода, природно је за претпоставити да је пре почетка пројекта сам Склави одабрао армију цртача, која би могла овом убиственом темпу и да одговори. Из плејаде цртача који су радили на серијалу издвојили смо само неколико њих, који својим стилима изазивају било позитивне било негативне реакције јавности. ЂАМПИЈЕРО КАСЕРТАНО је нашој публици био познат по раду на Џонију Логану, а примећен од Кастелија обрео се у стафу МАРТИЈА МИСТЕРИЈЕ, где је остао све док га Склави није позвао да буде део новог пројекта — Дилана Дога. Може се слободно рећи да је Касертано својим радом на МАРТИЈУ МИСТЕРИЈИ (видети »Тунгуску«, »Скеланере« и »Чаробни напитака«) наговестио свој раскошни таленат, али да је експлодирао својим радовима у Дилану Догу. »Успомене невидљивог«, »После поноћи«, »Господар тишине« и »Плес смрти« су класици. Ипак, у последње време је видљив мали пад у квалитету, но Касертано и даље остаје један од понајбољих цртача Дилана Дога. То исто важи и за БРУНА БРИНДИЗИЈА, који је данас стандард квалитета овог серијала (»Ужас бесконачности«, »Док нас смрт не растави«, »Неко нас зове одозго«, »На рути Моби Дика«, итд.). И док су ова два цртача синоними (уз Стана, наравно) за константно добар цртеж, онда су ЛУИЋИ ПИКАТО и КОРАДО РОИ синоними за оне цртаче који су свој препознатљив и одличан

стил деградирали до пода. Уколико би сценариста хтео да ангажује неког цртача на посебно крвавој епизоди, избор би био једноставан, дај перо Пикату и успех је загарантован. Епске епизоде попут »Њујорк, Њујорк«, »Ружичасти зечеви убијају« и »Голконда« су класични примери сјајних сценарија и још бољег цртежа. Данас је Пикато непрепознатљив, и народски речено, црта као од беде. Слична судбина је задесила и КОРАДА РОИЈА, мајстора тескобне и мрачне атмосфере. »Привиђење Ане Невер«, »Видео сам како умирем« али пре свих можда и његов понајбољи рад »Мефисто« су били право освежење апропо графичког изгледа Дилана Дога. Међутим, не само да је Рои протоком времена постао монотон са тим својим стилем, већ је исти довео на криминално низак ниво данас. А да од зла има и горе доказ су УГОЛИНО КОСУ и цртачки пар МОНТАНАРИ и ГРАСАНИ. И док је Уголино Косу без икакве сумње највеће цртачко зло које је икада погодило овај серијал (треба ли да подсећам на његове »радове« попут »Сенки« и »Свемирац«), Ђузепе Монтанари и Ернесто Грасани изазивају поделе. Нема средине, овај тандем или мрзите или волите, а чињеница је да су монотони и досадни, да су им табле беле јер их мрзе да сенче и да раде невероватно брзо. Само због њих, да би уталили радове, покренута је МАКСИ ДИЛАН ДОГ серија, где ова двојица полажу ексклузивно право. Но, чак ни то их не омета да с времена на време улете са покојим радом у остале серијале Дилана Дога. Прави фантоми, нема шта!

ЗАКЉУЧАК

Овај кратки преглед, који је наравно могао да буде и другојачије концептиран и са другим протагонистима, нуди само један одговор : један је Склави, један је Стано. Но, Склавиијево присуство је трагично мало у серијалу, Станов прилог је немерљиво мали, па је и судбина Дилана Дога, везана управо за ова два аутора — туробна. Без обзира на сјајног Бриндизија, и понеку добро написану епизоду од стране пре свих Паоле Барбато, утисак је ауторов да се светло на крају тунела не назире. Тачно, закон тржишта ће нам донети још мали милион прича о детективу немогућег, и све тако док год потражња у Италији буде на високом нивоу (а нема неких назнака да је Дилан Дог у кризи што

се продаје тиче), што опет значи још Рујуа и Кјаверотија, још Монтанарија и Грасанија, још помахнителих усисивача и осталих сокоћала са којима се наш детектив суочава. Укратко речено, још више мизерног Дилана Дога на киосцима.

Аферим!

Дарко Ђокић

ITALIJA

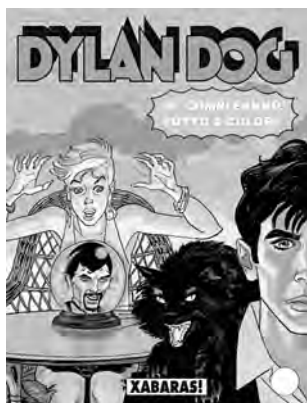
»Posso leggere la Bibbia, Omero e Dylan Dog per giorni e giorni...«

»Mogu da čitam Bibliju, Homera i DILANA DOGA danima i danima...«

Umberto Eko

Šta reći novo ljubiteljima stripa o jednom od fenomena strip izdavaštva u Italiji, koji je svojom pojavom na kioscima potpuno okrenuo na glavu dotadašnje statistike prodaje i profil klasičnog ljubitelja stripa. Jer DILAN su krajem 80-ih i početkom 90-ih u Italiji čitali skoro svi: petnaestogodišnje devojčice, penzioneri, odrasli zaposleni ljudi, deca... a neki brojevi (oko 40) su dosegali tiraž od 200.000 primeraka.

Kao posledica tolike popularnosti DILAN DOG je strip koji je doživio najviše različitih izdanja i reprinta od svih »BONELLI junaka«. Pa da vidimo...

REDOVNA SERIJA

Ritam izlaženja: mesečni.

Počela da izlazi oktobra 1986. u klasičnom formatu BONELLI izdanja na 96 strana. Trenutno smo na broju 252, što je nešto manje od polovine brojeva TEKSA VILERA koji su izašli, ali ne sumnjam da ćemo i sa DILANOM bar još toliko vremena da se družimo. Na žalost, kvalitet priča je prilično pao u odnosu na prvih stotina brojeva, ali s vremena na vreme se još uvek pojavi epizoda vredna čitanja (najčešće od Paole Barbato).

U skladu sa BONELLI tradicijom italijanski čitaoci su mogli tokom ovih dvadeset godina da pročitaju nekoliko jubilaraca u boji, i to brojeve 100, 121 (desetogodišnjica izlaženja), 200, 224 (povod nepoznat – mada zlobni jezici pričaju da je razlog povećanje cene do koga je, eto, baš u tom broju došlo), 241 i 242 (dvobroj povodom dvadesetogodišnjice izlaženja) i 250 (sa dvojcem Sklavi – Brindizi).

Skenovi nekih od ovih epizoda su prevedeni na naš jezik i mogu da se nađu na internetu.

SPECIJALNI BROJEVI

Ritam izlaženja: godišnje.

Kuća BONELLI je relativno brzo krenula sa izdavanjem specijalnih brojeva, tako da se već avgusta 1987. prvi broj, »Klub užasa«, pojavio na kioscima. DNEVNIK je sa DILANOM bio prilično ažuran, tako da smo prva četiri specijalca mogli da čita-

mo i u našem izdanju krajem osamdesetih. Posle je sledila duga pauza do novog specijalca u izdanju izdavačke kuće LUDENS iz Hrvatske, »Na ruti Mobi Dika«, koji je bio prava »ponovna« premijera ovog izdanja za naša tržišta, jer se radi o zaista odličnoj epizodi.

U Italiji će u septembru mesecu da izađe 21. specijalac. Prvih pet italijanskih specijalaca imaju dodatak u obliku knjižice posvećene hororu (knjižice vezane za tematiku serijala su bile praksa i sa drugim specijalnim izdanjima BONELLIJA u Italiji), dok u brojevima 6 do 13 mogu da se pročitaju kratke priče na 32 strane sa Gručom kao glavnim junakom.

Sam specijalni broj je imao 132 strane. Od broja 14 dodaci su izbačeni, ali je zato broj stranica povećan na 160, što je ostalo do danas.

Kvalitet priča u specijalcima je bio neujednačen, mada je po pravilu bio viši od proseka redovne serije, naročito u poslednjih desetak godina.

PRVI REPRINT (PRIMA RISTAMPA)

Ritam izlaženja: mesečni.

Trebalo je da prođe nešto malo manje od četiri godine da se BONELLI odluči za reprint serijala DILAN DOG, tako da je jula 1990. DILAN u Italiji krenuo ponovo da izlazi od prvog broja sa naznakom »PRIMA RISTAMPA« na naslovnoj strani. Prvi brojevi *ristampe* su dobro prodavani (prvih 40 je rasprodato), tako da se odmah videlo da će i ovo izdanje da krene koracima redovne serije. O prodaji istog govori činjenica da PRIMA RISTAMPA još uvek izlazi, i trenutno je stigla do broja 218.

DRUGI REPRINT (SECONDA RISTAMPA)

Ritam izlaženja: mesečni.

PRIMA RISTAMPA je doživela toliki uspeh da su se kod BONELLIJA ubrzo odlučili za još jedan reprint, koji se na kioscima pojavio juna 1991. Možda je teško poverovati, ali čak i ovo izdanje je izlazilo dobrih petnaest godina. Prestalo je izlaziti tek u septembru prošle godine, sa brojem 184.

ALMANAH STRAHA

Ritam izlaženja: godišnje.

Koncept strip-almanaha je izdavačka kuća BONELLI ponudila strip publici MARTIJE MISTERIJOM novembra 1987. Posle uspeha postignutog tim izdanjem nije trebalo dugo čekati da i ljubitelji horora i DILAN DOGA maja 1991. dođu na svoje. Računajući da bi čitaocima

koji vole određeni žanr stripa bilo zanimljivo da periodično pročitaju dodatne informacije u vezi istog, nastali su strip-almanasi različitih junaka.

Almanasi su rađeni na prvo na 160, a kasnije na 176 strana BONELLI formata, na masnom papiru na kome se obično štampaju časopisi, i obično su podeljeni na tri dela. U prvom delu je pregled knjiga, stripova, filmova i drugih novosti vezanih za žanr almanaha, koji su se pojavili u prethodnoj godini između dva almanaha. Posle toga sledi do tada neobjavljena epizoda strip junaka, promenljivog kvaliteta. Poslednjih pedesetak strana je posvećeno različitim temama u vezi žanra: piscima, autorima, junacima itd. U prvih nekoliko Almanaha, dodata je i još jedna, kraća, epizoda DILANA DOGA.

Bonelli je ovim izdanjem čitaocima zaista ponudio nešto drugačije od klasičnog stripa i nije čudo da danas većina junaka ima svoj Almanah, čime je pokrivena i većina popularnih žanrova: DILAN (horor), MARTI (misterije), ZAGOR i MISTER NO (avantura), TEKS (western), NIK RAJDER i DŽULIJA (krimić), NATHAN NEVER (naučna fantastika).

GIGANT

Ritam izlaženja: godišnje.

Januara 1993. se krenulo sa GIGANT izdanjima DILANA DOGA na velikom formatu A4 sa prilično velikim brojem strana, koji se kretao od 220 do 260. Izdavačka kuća BONELLI je prvi put probala tzv. GIGANT izdanja sa TEKSOM VILEROM i tu je napravila zanimljiv eksperiment, angažujući za svaki broj novog crtača koji do tada nije crtao TEKSA. Prvih petnaest brojeva su bili manje-više uspešni i u tom periodu bih izdvojio Magnusovo remek delo »Dolina straha« iz GIGANTA 9 (zanimljivo da je GIGANT 11 TEKSA radio crtač sa naših prostora Goran Parlov),

dok je posle toga kvalitet počeo drastično da pada.

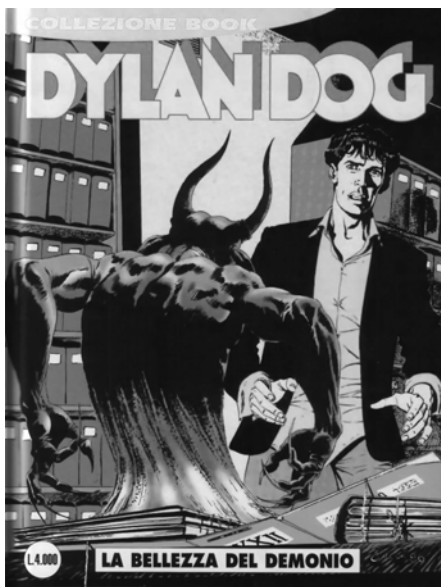
Danas samo četiri BONELLI junaka imaju čast da se čitaju u velikom formatu, a to su TEKS VILER, DILAN DOG, MARTI MISTERIJA i NATHAN NEVER.

I DILAN DOG GIGANT je postao uspešno izdanje. Prvih osam brojeva su koncipirani kao zbirka kratkih priča, dok od devetog GIGANTA nadalje možemo da čitamo celovite priče na oko 250 strana. Od njih mi se najviše svideo GIGANT 10, »Grešnici Hellborna«, kao i 13 »Bezimeni«. Novembra 2007. očekujemo na italijanskim kioscima GIGANT 16, koji bi trebalo da se vrati konceptu više kratkih priča u jednom broju – receptu koji se kod DILANA pokazao veoma uspešnim.

COLLEZIONE BOOK

Ritam izlaženja: mesečni.

Eh, zašto ne iskoristiti dodatno popularnost DILANA i zaludenost kolekcionara? Posle nešto manje od deset godina od početka izlaženja juna 1996, DILAN doživljava i četvrti reprint u luksuznom tvrdokoričenom izdanju za malo veću cenu od redovne serije. Ne treba ni govoriti da i ovaj reprint još uvek izlazi (čitaj: dovoljno dobro se prodaje) i trenutno je na 136. broju.

SUPER BOOK

Ritam izlaženja: tromesečni.

Od BONELLI junaka samo DILAN ima čast da ga čitamo u *hard-cover* izdanju serijala koji redovno izlazi i to su prethodno spomenuti COLLEZIONE BOOK, i izdanje SUPER BOOK koje je počelo da izlazi u februaru 1997. Radi se o još jednom reprint-izdanju u kome su se odlučili da repriziraju sva ona izdanja koja su izašla van redovne serije: specijalce, priče iz ALMANAHA, priče iz GIGANTA, Gručove

epizode, kratke priče itd. U početku je izdanje imalo standardno 132 strane, dok je posle broj strana postao promenljiv od broja do broja.

Često se kod popularnih junaka u Italiji povodom pojedinih izložbi, predstava i drugih društvenih događanja napiše posebna epizoda (najčešće kratka priča). Veliki plus SUPER BOOK serijala je taj što se u okviru njega mogu pročitati reprinti ovih retkih epizoda, što je, naravno, posebno zadovoljstvo za kolekcionare.

Sve u svemu, ako ste nešto propustili od DILANA izvan redovne serije to ste kasnije mogli naći i pročitati u SUPER BOOK izdanju.

MAXI

Ritam izlaženja: godišnje.

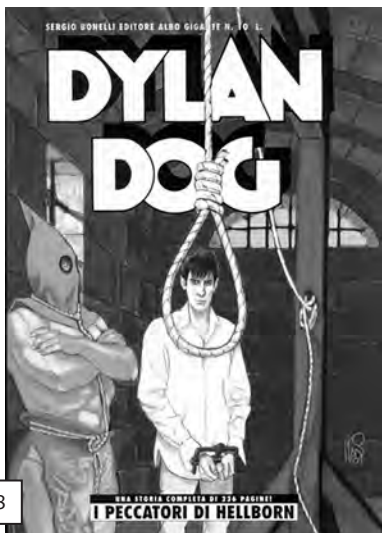
BONELLI je prvi put testirao MAXI izdanje sa TEKSOM VILEROM 1991. godine. Celovita epizoda »Oklahoma« na oko 300 strana sa scenarijem koga je potpisao autor KENA PARKERA, Bernardi, predstavlja jednu od boljih epizoda tog junaka.

Posle je sledila duga pauza od sedam godina, dok se u julu 1998. na kioscima nije pojavio MAXI DILAN DOG sa strukturom koja je ostala do danas. MAXI izdanje je na oko 290 strana i uvek se sastoji od tri epizode koje crta tandem Montanari & Grassani, koji su i obeležili ovaj serijal. Na koji način je posebna priča, jer su mišljenja u vezi njihovog crteža prilično podeljena (njihov crtež čitaoci ili izrazito vole ili izrazito ne vole). Meni lično njihov crtež ne leži i zbog toga mi je pozitivna činjenica u vezi pojave MAXI serijala ta da je navedeni dvojac prestao da crta redovnu seriju i posvetio se isključivo ovom serijalu. Jedan plus (ili ponekad minus) za MAXI izdanje je i to što su se na nekim pričama oprobavali novi scenaristi kao što su Bruno Ena i Fabricio Akatino. Ove godine smo na kioscima u Italiji mogli da nabavimo deseti MAXI.

GRANDE RISTAMPA

Ritam izlaženja: dvomesečno.

I kao da različitih reprinta nije bilo dovoljno, deset godina posle pojave COLLEZIONE BOOK na kioscima, oktobra 2006. BONELLI lansira novi reprint serijal: GRANDE RISTAMPA. Da bi se izvukao još koji EUR od novih i starih ljubitelja DILANA, po tri epizode se povezuju u jednu knjigu (bez originalnih naslovnih strana) i za naslovnu stranu celog izdanja se angažuje jedan od najboljih crtača na serijalu, Roi. Rezultat je prosečan, zaista mislim da još jedno izdanje DILANA DOGA nikom

nije trebalo, ali sa Italijanima i njihovom zaludenošću ovim stripom se nikad ne zna, možda i ovo izdanje potraje duže nego što bi očekivali... Avgusta 2007. smo imali prilike da kupimo GRANDE RI-STAMPU 6.

COLOR FEST

Ritam izlaženja: godišnje.

Pre mesec dana u Italiji se pojavilo najnovije izdanje DILANA DOGA, na masnom papiru u formatu BONELLI na 132 strane, sa četiri priče koja su radila četiri različita scenarista i četiri različita crtača, u boji. Tako je DILAN dobio još jednu ekskluzivu u okviru kuće BONELLI: jedini ima periodično izdanje kompletno u boji (do sada su bojeni jedino jubilarci).

Prvi broj je kvalitetno bojen (što je ranije BONELLIJU bila slaba tačka), dok je kvalitet priča, a naročito nekih crtača prosečan.

OSTALO

Ritam izlaženja: nema ga.

Pored već spomenutih kratkih priča, DILANA je izvan kuće BONELLI najviše izdavalala izdavačka kuća MONDADORI i to u nekoliko različitih izdanja.

Jedno njihovo standardno izdanje je serijal BESTSELLER (u okviru koga su izlazili i TEKS, MARTI, NATHAN, JULIA...) u obliku knjige sa četiri do pet epizoda DILANA koje su tematski povezane.

Drugo izdanje kuće MONDADORI je posebno namenjeno kolekcionarima, takozvani *cartonato*: luksuzno opremljeno, A4 formata, sa tvrdim koricama. U okviru njega je reprizirano prvih 15 specijalaca, naknadno obojenih za ovu priliku. Takođe su dodavane i kratke priče napravljene specijalno za ovo izdanje, koje neretko služe kao epilog glavnoj priči iz specijalca. *Cartonato* je svakako luksuzno izdanje, ali vrlo slab koloring ga ne čini vrednim para za koje se prodaje.

Povodom dvadeset godina izlaženja su objavili u istom formatu knjigu u boji na 300 strana »Tri koraka u košmar« sa tri epizode: »Sećanja nevidljivog čoveka«, »Zvezdana prašina« i »Seme ludila«.

Jednom prilikom je MONDADORI čak objavio džepno izdanje DILANA sa pet epizoda formata koji je polovina standarda BONELLI.

Pored navedenih, postoji veliki broj više ili manje poznatih reprint izdanja, kratkih priča, knjiga, članaka i drugih izdanja posvećenih ovom junaku.

Nikola Sarjanović

FILM

Režija: Michele Soavi

Scenario: Gianni Romoli, po romanu Tizijana Sclavija

Uloge: Rupert Everett, Anna Falchi i još brdo likova kojima ne znam imena

»I'd give my life to be dead.«

Francesco Dellamorte

Jasno se sjećam da sam često razmišljao o tome kako filmske producente, a posebno one kojima je u srcu horor, treba kolektivno strijeljati i zatrpati u neku rupčagu bez dostojne sahrane. Razlog je očigledan — dvije decenije i kusur od nastanka Dilana Doga još uvijek ne postoji filmska adaptacija tog stripa. Da parafraziram Stjepana Mesića — danas čovjek ne može paštetu da otvori a da iz nje ne iskoči Spajdermen, Superman, Eks—men (bivši čovjek???) ili neki sličan superheroj, dok se jedini svjetski istraživač noćnih mora sa zombijima i dalje krlja isključivo na stranicama stripa. Mislim da postoji samo jedna osoba koja bi mogla da objasni uzroke ovakvog blatantnog ignorisanja lika superzahvalnog za filmsku adaptaciju, a to je Simo Spremo, bijeli mag. Kako nam dotični nije pri ruci, ostavićemo za sada po strani razne polu-ispečene teorije i okrenućemo se onom što imamo, a to je jedan kvazi—Dilan Dog film.

Prije svega, bitno je napomenuti da je kapitalizacija naslova upravo onakva kao što piše gore, čime se podcrtava interesantna igra riječima *smrt* i *ljubav*, naravno izgubljena u engleskom nazivu CEMETERY MAN. Doduše, to je ipak sasvim odgovarajući naslov, jer je glavni junak upravo—čovjek sa groblja. Dakle, o čemu se ovde radi? Frančesko Dellamorte (djevojačko prezime njegove majke je Delamore, da stvar bude gora) je radnik na održavanju posljednjeg prebivališta građana izvjesne selendre u Italiji pod nazivom Buffalora (iako se spominje jedno sto pedeset puta u filmu, morao sam da konsultujem fajl sa titlovima ne bih li se sjetio tog imena). Posao kojim se bavi zajedno sa svojim mentalno hendikepiranim pomoćnikom Gnagijem (nije objašnjeno porijeklo njegovog imena, ali ako bih morao da uložim svoju večeru, kladio bih se da je zato što jedino zna da kaže »Gnja!«) jeste da se groblje održava u koliko—toliko podnošljivom stanju i da se rascopa glava mrtvacima koji iz

ko zna kojeg razloga ponekad odluče da stanu i malo prošetaju sedmog dana nakon smrti. Mikele Soavi po svoj prilici nije režiser koji voli da davi, pa nam stoga daje na znanje kako stvari stoje već u prvoj sceni, kad Frančesko raznese lobanju zombiju koji je bio toliko nekulturan da mu zakuca na vrata usred telefonskog razgovora.

To bi otprilike bilo to što se tiče smrti. A šta je sa ljubavlju? Pa, tu su stvari malo komplikovanije. I Frančesko i Gnjagi doživjeće predivne ljubavne trenutke — Frančesko će da se zaljubi u prelijepu mladu udovicu, vodiće ljubav na grobu njenog muža, usmrtniti istog po drugi put nakon što ovaj sav bijesan ustane iz groba i namjerno prekine njihov ljubavni akt, zatim će usmrtniti i nju, pa onda još jednom, pa će onda ponovo da se zaljubi u nju (mada će ovaj put da bude u liku sekretarice novog gradonačelnika), pa će onda ponovo da vodi ljubav sa njom (ovaj put u liku nekakve studentkinje prostitutke) i sl. Gnjagi će, s druge strane, da bude toliko oduševljen mladom gradonačelnikovom kćerkom, da će mentalno da se ispovraća po njoj. Nakon njene neizbježne smrti (primijetićete da se ljudi u ovom filmu rijetko bave nečim drugim osim umiranjem) i još neizbježnijeg oživljavanja, otkariće joj glavu i istu čuvati u televizoru koji je Frančesko prethodno raznio pucnjevima tokom rutinskog okršaja sa zombijima. Kada svemu ovome dodamo fakat da Frančesko, nakon što ga i samog ujede njegova cura—zombi (te stoga postane svjestan svog neumitnog pretvaranja u dotičnu kreaturu), odluči da iz čista mira krene u *killing spree* (ovog puta usmjeren protiv živih ljudi), kao i da je sve to jedva početak opisivanja neobičnosti ovog filma, jasno je da pred sobom imamo—vrlo neobičan film.

Srećom, Soavi i ekipa ne padaju u zamku preobilnog shvatanja sebe, tako da nijednog trenutka nemate utisak da vam neki klip sa skače pred nosom i dernja se »Vidi me, vidi me! Tako sam BIZARAN i NEOBIČAN, voršipuj me!« (*kah—kah—gaspar noe—kah—kah*). Film je krcat vrlo uspjelim crnim i drugim humorom, kako u dijalozima i naraciji (da, film ima naraciju i zamislite — ne samo da nije iritantna, već doprinosi utisku!), tako i u likovima i situacijama. Npr. scena kad Frančesko razgovara sa svojim prijateljem Frankom u bolnici pred kraj filma neodoljivo podsjeća na film MAN BITES DOG, dok naracija i dijalozi često dostižu nivo jednog SPINAL TAPA

POZORIŠTE

Ne, ovo nije tekst o 31. epizodi Dilana Doga, »Zavesa pada« (čiji je naslov kod Hrvata vernije preveden kao »Veliki Guignol«), niti o bilo kojoj drugoj u kojoj naš omiljeni detektiv za natprirodne pojave ide u teatar. Pozorište iz naslova je, zapravo, beogradski »Dadov«, u kome se Dilan Dog zadesio kao glavni junak predstave »Gavran«, premijerno odigrane 9. novembra 2004. godine.

Mnogo je vode proteklo Dunavom otkad su moje oči gledale ovu predstavu, tako da je njen zaplet odavno ispario iz sećanja. Za razliku od ostalih pojedinosti, nikako nisam mogao da zaboravim pojavu Edgara Alana Poa (tačnije, njegovog duha), koji se vraća da bi osvetio svoju smrt i tokom cele predstave posmatra događaje iz četvrte dimenzije, tj. sa platforme iznad glava ostalih glumaca. Takođe, ostalo je zapamćeno da je duh stripa dosledno ovaploćen na daskama: bila je to, naravno, detektivska priča sa elementima natprirodnog, dosta humora i ironije, zgodnom klijentkinjom koju Dilan usput smuva... I, što je valjda i najvažnije, i dalje je prisutan utisak da su to bili prijatno provedenih sat i kusur vremena, kao i uverenje da bi slično mislio svaki fan ovog stripa po izlasku iz sale.

Dakle, ako već nije jasno, te večeri sam se osećao kao da sam pročitao još jednu epizodu Dilana Doga, mada mi ruke nisu ništa ni prelistale. (Jedina situacija nedoslednost bila je ta što Dilan Dog iz predstave »Gavran« nikad nije čuo za E. A. Poa niti njegovu poemu iz naslova, nego klijentkinja mora da ga uči o tome. Hajte, molim vas! Setimo se epizode 33, »Džekil« u kojoj Dilan kaže: »Kada sam počeo da vodim dnevnik, prvo što sam zapisao bili su sledeći stihovi: *Otvorio sam prozor i odmah, moćno udarivši krilima, uleteo je veliki gavran iz davnih posvećenih vremena... Smestio se na paladin kip nasuprot vrata. Jednostavno je sleteo i ništa više.*«)

Povratiti novim sajber klicima interesovanje za stripove i pisanu reč uopšte, kao i za horor filmove osamdesetih, bio je cilj mladih autora »Gavrana«. A ko su oni?

Režiju »Gavrana« potpisao je Valjevac Vukašin Nikitović (1976), koji je režirao i komade »Fazoni i fore« (zajedno sa Anom Tomović) Ljubovoja Ršumovića, »Varijacije na temu divljih pataka« Dejvida Memeta, »Protekcija« Branislava

(»Zovem se Frančesko Delamorte. Lije po ime, zar ne? Mnogo puta mislio sam da ga promijenim — Andre Delamorte bi zvučalo ljepše« ili »Ako vam je neko u porodici umro, glasajte za nekog ko pati kao i vi«). Međutim, iako je, dakle, DELLAMORTE DELLAMORE film sa izuzetno uspelim humorom (da naglasim — vrlo je malo komedija koje su duhovitije od ovog filma), ni u kom slučaju nije riječ o neozbiljnom filmu (kao što je recimo UR-LIKANJE 3, ostvarenje slične bizarnosti ali daleko manje inteligencije). Tokom gledanja ni u jednom trenutku nećete imati utisak da se radi o gomili slučajno nabacanih gluposti i budalaština već prije da su u pitanju izrazito bizarni parčići jedne izrazito bizarne cjeline (momentalno mi odrubite glavu lopatom ako sam ja razumio šta do đavola predstavlja ta cjelina, ali, *hell*, pa nisam razumio ni PICNIC AT HANGING ROCK, pa opet i vrapci u moru znaju da je izvanredan film). Takođe, vrijedi spomenuti i da je film vrlo lijepo dočarao turobnost provincijskog groblja, sa mračnom atmosferom i hordom kvalitetno urađenih zombija koji marširaju kroz noć sa samo jednom željom u svojim poluraspadnutim mozgovima — da ih Rupert Everet počasti metkom u čelo. S druge strane, po danu sve to izgleda sasvim suprotno — lijepo, prijatno i smirujuće, čak i na samom groblju. Ko god da je radio scenografiju, treba da dobije čokoladu za svoj trud. Što se tiče režije, stvari se brzo odvijaju, ima dosta pokretne kamere, a i neobičnih uglova kamere koji pružaju interesantnu perspektivu na događaje (npr. na vas će bacati zemlju lopatom, pa ćete onda posmatrati prostoriju iz raznesenog televizora i tako dalje). Jedino što potencijalno može da zasmeta jeste scena sa beskrajinim kruženjem kamere oko Ruperta Evereta dok Ana Falki hoda okolo i priča neke nebu-loze, ali ova ni u kom slučaju nije onako ubitačna po mozak kao slične egzibicije Uvea Bola (HOUSE OF THE DEAD) i Lerijsa Klarka (BULLY).

Valjalo bi na kraju spomenuti i DILANA DOGA. Iako se lično ne pojavljuje u filmu (ako sam dobro razumio, isti je snimljen po knjizi koja je nastala prije stripa i kasnije je adaptirana u jednoj od epizoda, ali nemojte mi vjerovati na riječ), Frančesko Delamorte je njegov alter-ego i zapravo je u pitanju pljunuti Dilan po svemu osim po imenu i bijeloj košulji umjesto crvene (dobro, Dilan Dog takođe nije manjakalni ubica). Kad vidite onog Ruperta

šoj ženi koju je ikad vidio, čak i neko ko blage veze nema o vezi filma (i dotičnog glumca) sa stripom, odmah će da uoči frapantnu sličnost. Dakle, Frančesko je, kao i Dilan, u ljubavi izrazito smotan tip, koji se zaljubi pet–šest puta u roku od tri minuta (no, smotanost magično nestaje prilikom tjelesne realizacije, gdje se naš grobar pokazuje kao vrlo uspješan, iako je impotentan). Takođe, Frančesko nosi crni sako, farmerke, vozi bubu, ima neobičnog pomoćnika, priča sa Smrti i tome slično, a kao bonus u filmu se pojavljuje i lokalni inspektor koji je pljunuti inspektor Blok. I tako dalje i tako dalje. I sve je to veoma lijepo i krasno, ali zašto do đavola nisu uradili PRAVOG Dilana Doga sa potencijalima koje su imali? Sličnost Ruperta Evereta sa Dilanom je toliko velika (iz razumljivih razloga) da je prosto frustrirajuće kad vidite nekoga ko ima facu kao Dilan Dog, ponaša se kao Dilan Dog, ubija zombije kao Dilan Dog, a NIJE Dilan Dog. Ko je manje osjetljiv na ovakve sitnice, ima da se nauživa u filmu.

DILAN DOG U FILMU

Petnaestak godina nakon DELLAMORTE DELLAMOREA, situacija sa filmskim adaptacijama DILANA DOGA je i dalje šugava. U posljednje vrijeme se najavljuje film DEAD OF NIGHT, navodno za sljedeću godinu, međutim ako malo pročepkate vidjećete da se o istom govorilo već i dvije 'iljade i pete. Dakle, vjerovatno će da doživi sudbinu KUNG POW: TONGUE OF FURY.

Prije tri godine najavljen je animirani film THE FOURTH KINGDOM koji je trebalo da režira Ian Pearson, a šta li je ispalo od toga, zna samo šaman dr Vuk. Film je imao interesantnu ideju sa apokaliptičnim elementima, pa mu je vjerovatno to presudilo.

U svakom slučaju, čak i ako nekad dočekamo DILANA DOGA na filmu, sigurno je da ga neće igrati Rupert Everet. Dakle još jedna kosmička nepravda koja nikad neće biti ispravljena.

Aleksandar Janjić

¹⁰ Evereta kako leži u krevetu i sa rukama iza glave razmišlja o najljep-

Nušića, »Matrijoška« Aleksandra Novakovića itd.

Scenarista, Kragujevčanin Petar Mihajlović (1979), objavivši 2000. godine prvu zbirku kratkih priča, »Serijski samoubojica«, shvatio je da treba da se posveti pisanju, te je napustio studije prava i prebacio se na FDU, odsek dramaturgija. Pored »Gavrana«, potpisao je još nekoliko radio drama i studentskih filmova, a u kragujevačkom teatru »Joakim Vujić« od kraja prošle godine igra njegov komad »Pisati skalpelom«. Povodom tog svog dela (prvog u realizaciji nekog profesionalnog pozorišta), Mihajlović je rekao: »Dramski pisac je jedan loš čovek. On, poput patologa, čoveka secira do najsitnijih detalja tražeći za uzvrat veliku lovu i razna priznanja. U redu, možda je njegov posao »čistiti« od onog koji obavlja patolog. Mislim, on je skalpel, rukavice, krv, jetru i creva i vagu za merenje, zamenio mašinom za kucanje, naracijom, rečima, emocijama i međuljudskim odnosima, ali ipak on ima to »zadovoljstvo« da barata pretežno živim ljudima čije živote može da iskomplikuje do krajnjih granica što ga čini školskim primerom sadističke spodobе, dok patolog samo »udara« epilog celoj stvari.« Možemo pretpostaviti da je Mihajlović upravo secirajući Dilana Doga stvorio »Gavrana«, tekst sasvim dostojan najvećeg detektiva natprirodnog.

Osim dijaloga, koje sam mogao da zamislim u balončićima neke DD avanture izašle iz pera Tiziana Sclavija ili nekog drugog italijanskog scenariste, uspešnom prenošenju specifične atmosfere u novi medij doprineli su dobra gluma, kao i kostimografska i scenografska rešenja. Danijela Koršu je majka priroda obdaru izgleđom koji je omogućio da bude adekvatan izbor za ulogu najčuvenijeg bivšeg Skotlandjardovca i alkoholičara, a on se u njoj dobro snašao. Kao i uvek urnebesnog Gruča, tumačio je Nikola Jovanović, a ostatak mlade glumačke ekipe činili su: J. Jelić, M. Lazić, V. Đurković, K. Čukić, D. Mladenović, J. Miladinović, D. Antić, N. Filipović i B. Selimović. Scenografija Marije Nikolić Jevtić bila je očigledno inspirisana tablama stripa. Iz scene u scenu, smenjivali su se panoji sa stripovski nacrtnim enterijerima, da bi glumci, stojeći ispred njih, delovali kao deo tog crteža, koji je iznenada oživeo, dobio treću dimenziju i progovorio.

Filip Rogović

BEND

U tom zreloom dobu, sa 15–16 godina kada su nam se idoli menjali iz dana u dan, meni kao i većini mojih vršnjaka je bio san da imamo bend, punk bend.

Ideja, mada može slobodno da se kaže i obaveza, osnivanja benda pojavila se kod mene i mog najboljeg druga Radoje u srednjoškolskoj klupi na jednom od časova, kad su nas najmanje zanimale knjige i predavanja.

To su bila dva člana, falio nam je još bubanj i bas gitara.

Nije bio glavni problem naći nekog ko je dovoljno loš za nas, već je bio problem samo naći nekog. Bilo je mnogo neozbiljnih pokušaja, kada smo samo sa drugarima išli u studio i svako bi dohvatio sebi dragi instrument i bez ikakvog reda i dogovora svirao nešto svoje — dobra zabava, ali ništa korisno za bend.

Vreme je prolazilo, tačnije dve godine i već smo počeli pomalo da gubimo nadu, jer da postoji neko — već bi smo ga našli. Za nas je bio cilj da tad, negde u 2003. godini, odradimo prvu, a za njom nanižemo još svirki, međutim realnost je bila drugačija, od benda ni traga ni glasa.

Koliko smo imali skromne drugove, govori činjenica da smo nekih godinu dana poznavali i intenzivno se družili sa Nikolom, koji je tek posle toliko vremena, slučajno u jednom razgovoru rekao da je on nekad imao bend i da svira bubnjeve.

Sunce nas je obasjalo.

Mi smo društvo koje je odraslo na istim crtaćima, filmovima, stripovima pa čak i igrama sa komodora i amige. Svakom od nas je u svojoj skromnoj kolekciji imao makar po par brojeva ALANA FORDA, ZAGORA i naravno DILANA DOGA. Ljubitelji smo horor filmova pa nam je Dilan Dog bio među najdražim juncima. Neretko citiramo neke scene iz stripa i razgovaramo i upoređujemo epizode, a kada organizujemo filmske večeri često se na repertoaru nađe i film CEMETERY

MAN, film po priči Tiziano Sclavija. Nikola ili Muad kako voli da ga zovemo po Muad”dibu, je i najveći fan Dilana Doga među nama. Napisao je dosta kratkih horor priča za vreme i posle gimnazije, a jedna posebno, zvana »Zelena Sablast«, mu je donela prvu nagradu na jednom konkursu SF priča.

Prvu probu u sastavu gitara, bubanj, vokal, imali smo u februaru 2003. i bila je jako dobra. Tri meseca nakon nje imali smo pet autorskih stvari, neke brže, neke sporije, puno entuzijazma, mnogo ideja i planova, ali ne i bas. Gde sad naći basistu i da li imamo želje i vremena da prođemo kroz priču još jednom? Da li da čekamo skrštenih ruku? Ne, napravićemo basistu.

Na veoma starom i lošem basu, ton po ton je počela da svira Dejana. Sa svakom sledećom probom znala je jednu pesmu više i bend je lagano napredovao u planiranom smeru. Ubrzo nam se pridružio i Vlada kao druga gitara sa kojim smo snimili prvo demo u martu 2005. godine. Tako u petočlanoj postavi Radoja (vokal), Dejana (bas), Muad (Nikola) (bubanj), Vlada (gitara) i ja, Randa, takođe na gitari i sa deset autorskih pesama bili smo spremni za prvu svirku, ali bez imena.

Bad Excuse, Post Scriptum, Flock Of Useless su samo neki od upamćenih predloga koje smo razmatrali, ali nijedno nam se nije činilo odgovarajuće. U celom tom procesu jednog dana sam dobio poziv od Radoje u vezi sa još jednom idejom za ime benda. Rekao mi je kako mu je sinula ideja dok je čitao Dilana Doga. Pre nego što je predočio svoju ideju, rekao sam mu da i ja upravo čitam Dilana Doga, da bi me u istom trenutku pozvao Muad na mobilni i ubrzo saznao da je on upravo završio epizodu »Šesto čulo« i hteo da me pita da li imam neke brojeve da mu pozajmim. »Baš smo pravi dogovori« je rekao Radoja, za ostalo se može reći da je istorija.

06.04.2005. smo zakazali prvu svirku u klubu Fili i pozvali drugare iz benda

Freakzzz, da sviraju pored nas i pred oko 100 prijatelja, poznanika i još po nekog ljubitelja takve muzike, odsvirali smo i proveli se nezaboravno.

Uoči te virke snimili smo prvi demo, uglavnom za nas, da čujemo kako to zvuči i da vidimo gde smo u svemu tome, a na našu žalost Vlada gitarista je odlučio da napusti bend, tako da smo nastavili bez njega.

Tekstovi pesama su uglavnom inspirisani ličnim iskustvima, osećanjima i stavovima, ali ne baš u klasičnom smislu protiv države i vlasti, već prevashodno o čoveku, a po uzoru na neke bendove. Inspirisani i Dilanom Dogom imamo i par tekstova sa horor elementima i čini se da se nastavlja u tom maniru vampiri, veštice, čudovišta, krv... Bendovi koji su uticali na nas su Husker Du, Misfits, Rudimentary Penny, Cinema Strange, UK Decay, 45 Grave, Cramps, Bauhaus i slični. Muzika koju sviramo je neka mešavina, postpunk-deathrock zvuka, ali je još uvek podložna promenama.

U avgustu 2006. snimili smo drugi i ozbiljniji demo sa 3 pesme koji više određuje naš zvuk i željeni pravac.

Ubrzo nakon toga iz ličnih razloga Radoja je napustio bend. Svirali smo ukupno 8 puta: u SKCu, Akademiji, Dangubi i još nekim klubovima u Beogradu sa još nekim bendovima iz Beograda kao što su Vien Lur, Ortega, 100 maraka, Phone-rings, Sinapsa,...

U poslednjih godinu dana smo koncertno neaktivni zbog nedostatka pevača, pa smo u potrazi za istim. Oskora se bendu priključio i novi član, Andrej, kao druga gitara. Nadamo se da uskoro počinjemo u punom sastavu i da će nam 2008. biti veoma aktivna.

Više informacija na sajtu:

WWW.MYSPACE.COM/DYDPUNKS

Kontakt: RANDJA82@MAIL.COM

Marko Ranđelović

IGRE

Velika popularnost DILANA DOGA u Italiji početkom '90-ih dovela je i do video-igara. Posao je bio poveren kući SIMULMONDO, koja je 1992. objavila adaptaciju Dilan Doga #5, »Ubice«. Igra prati Dilana kroz vilu prepunu pomahnitih ubica iz visokog društva. Ova horor platforma je po izvedbi prilično podsećala na PRINCE OF PERSIA i slične igre, mada su joj igrači zamerili sporu akciju, preteške nivoe i vremensko ograničenje za prelaženje igre. SIMULMONDO će kasnije izdati još 15 drugih adaptacija rađenih na istom endžinu. Međutim, nezadovoljni lošim prvobitnim prijemom ove platforme, rešili su da drugi deo igre bude *point-and-click* avantura iz prvog lica, u maniru DUNE ili tada aktuelnog MYST (doduše, i dalje sa znatno inferiornijom grafikom). Drugi deo je zasnovan na desetoj epizodi, »Iza ogledala«, i ima znatno poboljšan vizuelni dojam, mnogo bliži stripu, sa sve stripskim oblačićima tokom dijaloga. Pošto je, kao i u prvoj igri, vreme ograničeno, programeri su odlučili da primedbe fanova reše vrlo »dilandogovskim« obrtom — ako tokom igranja negde skrenete sa pravog puta, ili pak napravite neku fatalnu grešku, pojaviće se Ticijano Sklavi lično, za svojim radnim stolom, i odlučiće da je takav završetak previše besmislen, dosadan, ili da se radnja ponavlja, pa će vas u najboljem *deus ex machina* maniru vratiti na mesto gde ste načinili pogrešan izbor, što znači da je igru nemoguće izgubiti. Naravno, kritičari su ovome zamerili nedostatak iznenađenja i nedostatak truda koji se iščekuje od igrača. Nakon ovog izleta u avanture, koji opet nije najbolje prošao finansijski, izbacili su još petnaestak adaptacija epizoda u starom, platformskom maniru, u naredne dve godine. Ove igre su, kao softver kojem je istekao kopirajt, dostupne da se besplatno skinu sa Interneta na adresi <http://www.cravenroad7.it/download/temp.php?giochindice>

Draško Roganović

U doba kada je poslednja masovna generacija stripofila bivala doživotno zaražena virusom crtanih reči, na kioscima od Vardara do Triglava se moglo naći cela produkcija BONELIJA i još koješta, ali može se reći da je samo jedan od brojnih junaka preživeo i uporno, kao neki od čudovišta koja se pojavljuju na njegovim stranicama, vaskrsava pre svega zahvaljujući interesovanju čitalaca. ALAN FORD je zacementiran u kultu, ZAGORA čitaju samo večiti dečaci, ali DILAN... DILAN je kul.

Ako vas je od teksta o mnogobrojnim Dilanovim izdanjima u Italiji zbolela glava, pazite sad ovo! Posle originalne DNEVNIKOVE serije, nastupila je prava anarhija. Od par hrvatskih, preko gomi-le srpskih, makedonskih i poprilično pirata, poduži je spisak izdavača koji su se oprobali na Dilanu. U poverljivim razgovorima se može saznati zašto je ovaj ili onaj izdavač odustajali i nije velika tajna otkriti da su najčešće u pitanju problemi sa pravima i efikasnosti distribucije i naplate. Ono što međutim, nije sporno je da je DILAN DOG verovatno najisplativiji strip na ovim prostorima. Ne bi mu se inače tako uporno vraćali. Naročito je zabavna koordinacija izdavača iz Hrvatske i Srbije oko brojeva, pošto je jasno da iako smo rascepkani kao države, osetljivo tržište stripa ostaje jedinstveno i fanovi lako dolaze do izdanja. Preklapanja tako maltene i nema, sem u vidu edicije DILAN DOG EXTRA SLOBODNE DALMACIJE i kasnije LUDENSA, u kojoj se ponovo objavljuju sve epizode od početka, ali konačno na papiru i u opremi koju Dilan zaslužuje. No, da krenemo polako...

DNEVNIK

Ritam izlaženja: mesečni.

Dilan onakav kakvog ga je većina nas i upoznala i najradije ga se i seća. Malte-ne ga nismo ni čekali. Već 1987, ni godinu dana pošto se pojavio u Italiji izdavač NIŠRO »DNEVNIK« iz Novog Sada objavljuje novo specijalno izdanje ZLATNE SERIJE LUNOV MAGNUS STRIPA. Prva epizoda je bila »Doktor Ksabarask« (u reprintu SLOBODNE DALMACIJE DILAN DOG EXTRA pod originalnim imenom »Zora živih mr-tvaca«). Od početka se videlo se da je u pitanju nešto sasvim novo, i u prve 23 epizode koje potpisuje Sklavi, dobili smo možda i najbolje priče DILAN DOGA uopšte. Ko može da zaboravi »Iza ogledala«, »Njujork, Njujork«, »Uspomene Nevidljivog« i najbolju dvostruku epizodu »Dvorac straha/Dama u Crnom«. Kao i drugi BONELIJEVI serijali, početak rata je ozna-

YU I EX-YU DILAN

čio i kraj DILAN DOGA, makar za neko vreme. Poslednje epizode su štampane i na još manje kvalitetnom papiru nego ranije a 59 po redu, epizoda »Safara« se pojavila „92 godine. Uz redovne brojeve, počelo se sa objavljivanjem i specijala, izašla su ukupno četiri, od kojih se u dva pojavila i »Enciklopedija straha«, svojevrsan vodič za ale i bauke iz sveta DILANA DOGA. Specijal »Smrt, ljubav, smrt« je poslužio i kao predložak za više puta pominjanu nezvaničnu ekranizaciju Dilana Doga — film »DELLAMORTE, DELLAMORE«. Ipak, večiti favorit fanova ostaje »Poslednja stanica — Užas« i prvo uparivanje DILANA DOGA i MARTI MISTERIJE. Skenovi svih ovih epizoda su dostupni, mada spadaju u one lošijeg kvaliteta.

SLOBODNA DALMACIJA

Ritam izlaženja: mesečni.

Gde ja stanem, ti produži... Našim novim zapadnim susedima nije trebalo dugo da se saberu i krenu sa ponovnim objavljivanjem BONELIJA, pa i DILANA DOGA. Počelo se „94. sa izvanrednim »Plesom Smrti«, ustvari GIGANTOM koji se pojavio u formi i opremi klasične epizode. Kao izdavač se pojavljuje SLOBODNA DALMACIJA iz Splita. Razlika u kvalitetu u odnosu na DNEVNIKOVA izdanja je ogromna, i u hrvatskim izdanjima će se održavati i samo poboljšavati. Serija SLOBODNE DALMACIJE je premašila za jedan broj i DNEVNIK, jer je objavljeno ukupno 60 epizoda, ako ne računamo reprinte. Ima tu bisera, prelepih epizoda kao što je »Dugački pozdrav«, ali je očigledan pad kreativnosti u scenarističkom delu.

HORUS

Ritam izlaženja: mesečni.

Srpski izdavači su se sabrali i udenuili u numeraciju tek kada se stiglo do 88—og broja italijanske serije, ali su se pojavili na vreme da ubodu džekpot. Svako ima neku svoju najbolju epizodu DILANA DOGA, a »Sa druge strane smrti« je priča koja, ma koliko to otrcano zvučalo, ne može da vas ostavi ravnodušnim. Zaplet je veći od života, Dilanova ljubav jača od smrti, a konačan sukob njega i nezamislivo unakaženog ubice Džonija Darka malte ne mučan za čitanje. Inače, ova izdavačka avantura se završila posle 6 brojeva od kojih ostali nisu vredni pomena.

LUDENS

Ritam izlaženja: dvomesečni.

Bez velike pompe, zagrebački izdavač LUDENS je preuzeo izdavanje BONELIJA u Hrvatskoj, po istom ključu po kojem je radila i SLOBODNA DALMACIJA i evo, guraju već 6 godina. Sa 33 broja imaju respektabilan staž, i za sada nema znakova posustajanja. Rade se i specijalci, pojavilo se 8 dosada i poseban šmek ovim izdanjima daju dodaci u vidu mini epizoda u kojima je glavni junak Gručo.

VANNINI

Ritam izlaženja: mesečni.

Izgledalo je tako ozbiljno... VANNINI je na srpskom tržištu nastupio veoma ambiciozno, pored DILANA tu su bili i MISTER NO, ZAGOR i MARTI MISTERIJA i makar neko vreme, ova izdanja su se mogla naći bukvalno svuda. Kao u stara dobra vremena... Na Sajmu knjiga 2001. su imali štand, delile su se kolekcionarske razglednice, pravile akcije sa mladim crtačima... Izdržali su od septembra 2001. do marta 2002 i izbacili svega sedam brojeva od čega samo jednu upečatljivu epizodu — »Vampiri«. Ipak, ovim izdanjima je popunjena rupa između 60 i 70—og broja originalne serije u Italiji, tj. brojeva koje je SLOBODNA DALMACIJA preskočila.

ABATON

Ritam izlaženja: dvomesečno

Još jedan u nizu srpskih izdavača. U 2004, pojavilo se 6 epizoda pod ovom etiketom. Zanimljiva i relativno čitljiva je jedino prva, specijal »Poslednji čovek na zemlji«, koji je najavljan još 2002. kao 8 epizoda VANNINIJA.

SYSTEM COMICS

Ritam izlaženja: dvomesečno, šestomesečno (Giganti).

SYSTEM COMICS je najpre 2005. u Srbiji počeo sa redovnim izdanjima (sve zajedno, devet epizoda), da bi se zatim preorijentisao na GIGANTE. Tri koja su se do sada pojavila predstavljaju ubedljivo najbolja izdanja ovog stripa u svim zemljama bivše SFRJ. Luksuzna, velika, tvrdokoričena, prosto prizivaju kolekcionare. Uz redovnu LUDENSOVU produkciju, i masivne SYSTEMOVE GIGANTE, izgleda da je to ključ po kojem će se Dilan ubuduće pojavljivati. Do nekog novog izdavača...

WEB

Ritam izlaženja: tu i tamo...

Greh bi bilo ne pomenuti napore fanova da DILAN DOG zaživi i na internetu. Nekoliko je sajtova i mnoštvo foruma koji se bave istraživačem noćnih mora ali ovde izdvajamo jednu pravu mini—ediciju. Ne mogavši da sačekaju broj 200 do kojeg LUDENS ima još ohoho da se klacka, par entuzijasta je prevelo i uobličilo ovu epizodu koja izgleda kao pravo, redovno, izdanje, doduše samo u elektronskoj formi. Još uspešija je dvostruka epizoda 241, 242, a sve tri su inače i u boji. Za one koji su navikli da čitaju sa kompjutera, sve ovo nije problem. Pošto je za većinu nas italijanski jezik uvek bio prepreka da lepo pređemo da nabavljamo Dilana direktno u Italiji, eto prilike pročitamo makar ove važne epizode pre nego što osedimo.

OSTALO

Ritam izlaženja: s vremena na vreme

I naravno, pirati. Jedna od mojih najsimpatičnijih asocijacija na Dilana je SALON STRIPA u Beogradu 2005., kada se među posetiocima kao marihuana u parkiću dilovala epizoda »Pesma sirena«. Neki od pirata su služili kao spojka u vreme kada zvaničnog izdavača nije bilo, npr. epizoda »Frankenštajn« u dva izdanja (luksuzno za kolekcionare). Vredi potražiti i još jedan specijal: »Kratke priče«. Ovom broju nedostaje pripadajući »Leksikon straha« koji se bavi piscima horora. Njega opet, možete naći u časopisu za fantastiku ZNAK SAGITE broj 13 i tako kompletirati ovo izdanje. Upozorenje: Ako vam slučajno ruku dopadne i drugi specijal/uparivanje Dilana i Martija Misterije pod imenom »Kraj sveta«, samo ga vratite gde ste ga našli i udaljite se polako...

Za kraj? Ne treba dozvoliti da vas ova izdavačka zapetljancija odvrti od DILANA DOGA. Hvala bogu te su u pitanju uglavnom pojedinačne epizode, te gde god da se započne sa čitanjem, teško se može pogrešiti. Numeraciju ostavite ozbiljnim kolekcionarima, a vi zaronite u svet noćnih mora. I ne brinite, Dilan je tu.

Pavle Zelić

HIPNODROM

1

Gručo je tog jutra bio neobično tih za stolom. Sačekao sam da progovori prvi: »Šefe, nećeš mi verovati, ali čitavu noć sam slušao radio.«

»Bio si u pravu. I ne verujem ti,« rekao sam, već pomalo opušteniji; ipak je, činilo se, bio u uobičajenom elementu. »Šta si to slušao?«

»Novu stanicu,« rekao je, nasmejavši se naglas, više za sebe.

Dođavola! Još mi se kapučino nije ni ohladio, a dan je krenuo nizbrdo. Nikada ga nisam čuo da se tako smeje.

Ustao je i počeo bučno da pere sudove. »Poslušao sam više viceva nego što sam mogao da zapamtim,« rekao je okrenut leđima. »Sve sam ih zaboravio, šefe. Ali jedne stvari se ipak sećam. Radio se obraćao direktno meni.«

Gručovo zloslutno raspoloženje, ispostavilo se, nije uticalo na celokupne događaje tokom dana. Tog popodneva, upoznao sam Alisu.

Alisa je bila obična devojka neobičnog izgleda. Pravnica u osrednjoj marketinškoj firmi, ambiciozna, s praktičnim pogledima na svet. To što je odlučila da unajmi moje usluge, bio je vrhunski sudar njene ambicije i osećaja bezizlaznosti. To je, ukratko, običan deo.

Neobičan je onaj koji se tiče njenog lica. Njenih očiju, i usana. Njene duge, tamne kose sa kovrdžama nalik na džinovske grozdove.

Napunila je dvadesetu prošle zime. Živela je u velikoj očevoj kući nedaleko od groblja Hajgejt. Otac je i bio razlog njenog dolaska. Uspešan ekonomista, s jakim kontaktima u visokim krugovima; iznenada se povukao, zaključao kancelariju, počeo da izbegava telefonske pozive, postao rastresen. Ispričala mi je kako po čitavu noć zuri u prazan kanal na TV-u. »Ometaš signal,« govori joj, time sugerišući da se slika izgubi svaki put kada ona priđe vratima.

»Ali vi ste svejedno prilazili i osluškivali... inače ne biste znali da je u pitanju prazan kanal, zar ne?« primetio sam, u sebi željno iščekujući momenat kada ćemo preći na „ti“.

»Da. I neprestano, kada bi prilazila, začula bi statički šum. A ujutru, otac bi izašao iz sobe zbunjen, odsutan, kao da uopšte nije spavao. Kada bih ga upitala šta je gledao na televiziji, on bi rekao... rekao bi da se ne seća.«

Povezani fenomeni ili slučajnost? Stari dobri Blok kaže da ne veruje u slučajnosti, manje—više od '52. Te noći sam zamolio Gruča da pokuša da pronađe stanicu na radiju o kojoj je pričao. Nije želeo da me pusti u sobu; rekao je da se signal izgubio; i stvarno, zvuk je jasno dopirao kroz vrata, radio je krčao, uključen. Iz zvučnika je mogao da se čuje samo glasan statički šum.

Čudne okolnosti počele su da smenjuju jedna drugu, bez objašnjenja. Samo dva dana nakon Alise, dobio sam novog klijenta, ovog puta dečaka, ne starijeg od šesnaest godina; predstavio mi se kao Džejk; u ruci je stezao veliku, tvrdo ukoričenu knjigu, koju je navodno pronašao na sedištu u metrou za Pikadili skver. Na svakih pedeset strana koje bi pročitao, pojavilo bi se pedeset novih, dok bi se one stare brisale same od sebe. Knjiga se nije završavala, a počinjala je neprestano sve dalje od samog uvoda u priču, i tako bi, činilo se, mogla ići u

nema naslov, a pošto sam je otvorio, stranice su bile prazne. No, istinsku grozu osetio sam tek kada sam ugledao izraz na dečakovom licu. Nervoza... apsurdni strah od toga da ću mu otetiti knjigu, uzeti je za sebe i naterati ga da mi je ostavi. »Čega se sećaš iz zapleta?« pitao sam, pruživši mu je nazad. »Pa, ne pamtim baš mnogo,« odgovorio mi je tiho. »Iskreno, to me i najviše užasava. Ne sećam se *ničega*, gospodine. Zapravo, znam samo da se radi o meni.«

Dve slučajnosti bih možda i podneo. Pozvao sam istog popodneva telefonom Bloka i ugovorio sa njim sastanak u „Crvenom Lavu“. Na putu do tamo, primetio sam da su mnogi lokali zamandaljeni rešetkama i katancima. Pustim bulevarima i uličicama kretale se se samo lutalice u čoporima; još više sam se zbunio prebrojavši među njima više od desetak rasnih, dobro uhranjenih pasa... neki su čak imali i ogrlice.

Blok me je čekao ispred. Pab nije radio. Stari je izgledao kao loša karikatura sebe samog: bled, izgužvan, sa parom modrih kolutova oko očiju, kao da je upravo izašao iz tuče. »Ovog puta definitivno ostajem bez penzije,« rekao je umesto pozdrava. »Skotland Yard se raspada. Polovina ljudi uopšte ne dolazi na posao.«

Prošetali smo do parka; usput sam saznao da policija nije jedina kojoj pretili kaos zbog manjka ljudstva: bolnice su radile samo sa trećinom kapaciteta, škole su ostajale zatvorene, što zbog nedostatka đaka, što zbog profesora koji se nisu pojavljivali u zbornicama. Muzeji, pozorišta, bioskopi, prodavnice, restorani, noćni klubovi... ništa od toga uopšte nije otvarano. »Dženkins ne prestaje da melje o nekakvoj novoj TV-stanici...«

»Poslušaj me dobro, stari,« prekinuo sam ga pošto smo seli na klupu. »Ne pomišljaj ni da uključiš televizor. Najbolje je da iščupaš kabl iz struje. I radio takođe... Zatvori se prema svemu što čuješ ili vidiš, ili pročitaš...«

»Hej dečko, samo čas. Šta ti znaš o ovome?«

Nisam znao mnogo. Imao sam samo teoriju. Blok je bio prvi koji će je čuti, pa sam pokušao da je formulišem tako da zvuči što manje sumanuto. »Reci mi Blok, koliko ljudi danas gleda TV? Milioni, je li tako? Milijarde, širom planete. Slična je stvar i sa radiom. A da ne pričam o novinama, magazinima, svim oblicima štampe. U pitanju je ogromna slušanost, milionski tiraži. Živimo u svetu slika koje se stvaraju za nas, u moru informacija koje smo u stanju samo pasivno da primamo...«

Blok je izvio obrve, pogledavši me upitno. Bore su mu izorale čelo kao sitni rezovi skalpelom.

»Sada bi morao da upotrebiš maštu, stari, iako znam da ti to nije jača strana. Zamisli nešto *strano* u TV signalu. Ono počinje da ometa satelite, radare, radio talase. Zamisli da ti strani signali poseduju nekakav oblik svesti koji je u stanju da preobrazi slike, da emituju poruke, *obradi se direktno slušaocu*. Televizija bi u potpunosti prestala da beleži stvarnost i počela aktivno da je stvara... u beskrajnom mnoštvu oblika.«

»Dođavola,« dreknuo je Blok, »saslušaj sebe dečko! Shvataš li šta ti pričaš? Kosmičko zračenje, masovne halucinacije... Da se slučajno nalazimo pored Maudslija na Denmark Hilu neko bi ti navukao ludačku košulju.«

Podigao se na noge i zavukao šake duboko u džepove mantila. Kada je ponovo progovorio, pogled mu je bio oboren u

vrhove cipela. »Uostalom, Dilane, prekasno je. Nisi dozvolio da završim ono što ja imam da kažem. Sinoć sam potražio taj kanal na TV-u, kao Dženkins... kao i svi. Doduše, nisam ga pronašao na istoj frekvenciji.«

Obuzeo me je snažan osećaj da posmatram sebe odnekud odozgo: ustao sam, telo mi se otisnulo dalje od klupe, dalje od Blokovich reči. »*Predivno* je, Dilane!« povikao je za mnom. A kad sam ga nanovo čuo, to više nije bio njegov glas. *Zašto i ti ne pokušaš?* šapnuo sam u vlastito uho. *Dovoljno je samo da potražiš pravi kanal, ili radio–stanicu. Videćeš koliko je sve nevažno, koliko je čitav svet besmislen. Jedino što ima smisla jesu snovi... bez tuge, samoće, očaja... bez početka i kraja. Snovi koji imaju značenje samo za tebe samog... i sa kojima možeš, bar za trenutak da dodirneš večnost.*

Uleteo sam u kola i pojurio pustim ulicama Londona, vozeći kao u bunilu sve dok rezervoar nije presušio. Srećom, ugledao sam na vreme benzinsku pumpu; dok sam točio gorivo, shvatio sam da se nalazim nedaleko od Hajgejta. Mora da sam u jednom trenutku nesvesno pošao ka Alisinoj kući. Trebalo je platiti benzin, međutim, za pultom na stanici nije bilo nikoga. TV koji se nalazio iza kase bio je uključen. Sa radija je dopirala numera „In dreams“ Roja Orbisona. Muziku je odjednom poremetio statički šum koji se, potpuno preovladavši, pretvorio u reči: »Petnaest funti, gospodine.« Uzmakao sam nekoliko koraka, leđima se sudarivši sa staklom. Krajčikom oka primetio sam da na TV–ekranu jedan mladić odeven u „Šelovu“ uniformu maše u kameru. »Hej, gospodine, ovde sam! Platite račun ili ću pozvati policiju!«

Potrčao sam koliko me noge nose.

Mora da je prošlo mnogo više vremena nego što sam pretpostavio, jer sam u povratku duž Krejven rouda primetio da su zidovi oblepljeni drečavim reklamnim plakatima na kojima je pisalo: MI ZAUZIMAMO VAŠA MESTA! A ispod, sitnijim, crnim slovima: RADIO FTANG. Neko je sedeo na stepeniku ispred mojih vrata, s glavom spuštenom na kolena. Kada su siluetu obasjali farovi, shvatio sam da je to Alisa. Lice joj je bilo mokro, oteklo od suza. Potrčala je ka meni; kada sam otvorio vrata od kola, iskoračivši napolje, gotovo me je oborila nazad na sedište. »Dilane, oh Dilane! Moj otac... o, to je užasno! Pričao mi je sa televizora... a onda... neko, iza mene... leden, mrtvački zadah... istrčala sam na ulicu, nije bilo nikoga, bauljala sam satima, a ti... ni ti nisi bio kod kuće!«

»Smiri se Alisa, polako... samo polako... evo, tu sam. Sad sam tu...« Pritisnuo sam njeno uplakano lice uz svoje rame i ona je dugo — isuviše dugo — plakala u tišini. Zvuci njenih jecaja odbijali su se ulicom kao niz mrtve, kamene blokove. »Hajde, idemo kod mene,« rekao sam. »Tamo ćeš biti sigurna.«

Gručo nije bio kod kuće. Pogasio je sva svetla pre nego što je izašao. Ali kada sam ušao u njegovu sobu, primetio sam nešto čudno: njegovo odelo nalazilo se rasprostrto po sredini kreveta. Nogavice se i dalje bile uvučene u čizme. Svi dugmići na sakou bili su zakopčani. Kao da su se neka džinovska usta nadvila nad njim i usisala ga direktno iz odeće. Drhtavim prstima obuhvatio sam dršku revolvera i zaputio se van sobe u nameri da detaljnije pretražim stan. Ukopao sam se u mestu, začuvši iza sebe glasno *KLIK!* Kraj Gručovog kreveta, radio se upalio. U samu srž statičkog elektriciteta ulio se poznat glas:

»Šta je šefe, maca pojela jezik?«

»G–Gručo...« rekao sam, gotovo se saplevši o vlastito stopalo.

»Pun pogodak! Ne mogu reći „glavom i bradom“, niti „stasom i glasom“, iako bih ovo drugo možda i mogao — doduše, samo do pola. Inače, znaš li zašto žirafa ne jede meso? Zato što kost u njenom grlu nikada ne bi prestala da se zaglavljuje.«

»Ali, ne razumem...«

»O, mislim da razumeš, šefe. A mislim i da ćeš za koji tren izgubiti klijentkinju.«

Iz pravca kuhinje prolomio se krik. »Alisa!« dreknuo sam poletevši u divlji trk. Pištolj mi se učinio neobično težak u ruci. Prostor kao da se suzio oko mene, pritisnuvši moju lobanju uz pištanje. Dotrčao sam do kuhinjskih vrata i uleteo svom težinom unutra, nišaneći. Alisa je ležala na podu; polovina njenog tela nestajala je ispod stola. Nešto gusto, lepljivo puzalo je nad njom, odvojeno samo drvenom pločom. Kako sam ušao, vrata su tresnula slobodnim krajem o zid i stvorenje se trgnulo ka izvoru zvuka. Imalo je glavu.

Gručovu glavu.

Projektil služi štrcnuo je sa vrata Gručo–stvari, oblepivši mi prste leve šake. Oštar, sažižući bol zavrteo je kuhinju po sredini. Desnom rukom, koja je stezala pištolj oslonio sam se na zid kako ne bih izgubio ravnotežu. Usredsredio sam pogled na vrh stvorenja, na to voštano Gručovo lice, na netrepćuće oči... Shvatio je moju nameru za delić sekunde prekasno.

Revolver je prasnuo, rascepivši usne i moždano tkivo čudovišta na bezbroj parčića. Bezbojna tečnost zapljusnula je naspramni zid. Kreč je počeo da bubri i tamni, kao spržen.

Tek kad sam se doteturao do stvorenja i dodirnuo ga nekoliko puta vrhom cevi — pištolj je uronio gotovo do okidača u žitko meso, ali je lešina ostala nepokretna — dozvolio sam sebi da padnem u nesvest.

Prošla su tri dana. Upravo zapisujem završne redove u svoj dnevnik... a onda se spremam za pokret. Umoran sam, trebalo mi je mnogo više vremena da zabeležim sve ovo nego što sam isprva mislio. Samo se nadam da mi ove stranice neće biti i poslednje...

Alisa je van životne opasnosti. Tresnula je glavom o ivicu stola, ali se izvukla samo sa plitkom zaseklinom i blagim potresom mozga. Gručo je, međutim, i dalje na radiju. Kao i uvek, neumoran je u svojim šalama... koje, usput, nisu postale ni malo bolje. Otišao bih da iščupam prokletu napravu iz struje, ali kada vidim njegovo odelo u sobi... nisam u stanju. Prosto nemam srca.

Zalihe nam se smanjuju. Uskoro više nećemo imati hrane. Ali, ni to me ne plaši toliko, koliko sećanje na plakate koje sam video duž Krejven rouda. MI ZAUZIMAMO VAŠA MESTA! Koliko su „mesta“ do sad zauzeli? Koliko je hiljada... ili *stotina hiljada* ljudi podelilo Gručovu sudbinu... ostavivši za sobom šupljinu koju je popunilo po jedno čudovište.

Radio Ftang. TV R”Lye. Magazin Zotot. Samo u Londonu, kako sam uspeo da saznam od izveštača čiji radio signal katkad probije Gručov beskrajni monolog. A kako je u ostalim gradovima? *Kako je na ostalim kontinentima?*

Ne želim ni da razmišljam o tome... znam samo da se Alisa ne odupire dovoljno. Po ceo dan sedi u Gručovoj sobi.

Počela je da se smeje njegovim šalama.

Marko Pišev

SUBWAY STORY

2/3

Zovem se Smit.

Robert Smit.

Rođen sam u Londonu i živim u Belgraviji sa svojih deset mačaka. Kada mi je dosadno, siđem pod zemlju... Ne, ne na onaj način na koji mislite. Ne bi me iznenadilo da je to neki novi klinački žargon za stanje koje nastupa nakon uzimanja droge. Ja zaista silazim pod zemlju, tamo se mešam sa običnim svetom, idem Pikadili linijom sa stanice Hajd Dark Korner... A zatim u Holbornu presedam na Viktorija liniji da bih stigao do Bank strita. Volim to da radim, jer inače radim malo toga drugog... Ali samo radnim danima, jer nedeljom vozim svoj Bentli iz „72. Kupio sam ga od jednog poznatog muzičara... Kako se beše zvao? Ah, da... Oldfild. On ga je dobio na poklon, ali je odlučio da ga se odrekne zbog problema sa pićem. A ionako više voli da jaše. Čak je i napravio neku pesmu o tome. Čuo sam je. Nije loša.

Dakle, dok se danom mešam sa običnim ljudima, noću volim da tražim one malo ekscentričnije. A u Londonu ih ima koliko vam duša ište. Prvi put se to desilo nakon stanice Grin Park, na Pikadiliju. Narkoman koji je smrdeo na pišaču tražio mi je koju funtu... Zavukao sam ruku u unutrašnji džep kaputa da izvadim novčanik a on me je zaskočio, onako smrdljiv i odrpan. Počeo sam da ga tučem očevim štapom.. I to onim delom koji je na vrhu imao veliko, pozlaćeno metalno zadebljanje. Bilo je krvi... Dosta krvi. I priznajem, to mi se svidelo. Sutradan sam u novinama pročitao da je neimenovani ovisnik o heroinu bio žrtva nepoznatog ubice, verovatno brata po igli. Isekao sam taj članak i zalepio ga na zid svoje spavaće sobe...

Tada sam shvatio da je to upravo ono što želim.

Trideset i pet godina života u luksuzu, ali isto toliko godina u anonimnosti. Izjedala me je ta želja da budem primećen... Ali to se nikao nije dešavalo. Ni na dobrotvornim žurkama koje su organizovale žene fudbalera, ni u klubovima, ni na moto-trkama...

Ja sam bio samo inicijal.

R. S.

Opet sam sišao pod zemlju. Obično bih sedeo negde u zadnjem delu vagona trudeći se da ostanem neupadljiv, zadubio bih se u čitanje »Fajnenšel Tajmsa«... I birao sledeću žrtvu. Prvo sam ubio jednog japija. Oni su mi oduvek nervirali. Onda sam ubio jednog debelog čoveka. Ne volim neumerenost. Bio je to neobičan osećaj... Dugačko sečivo prošlo je kroz njega kao kroz nešto porozno i lepljivo... Na stanici u Kovent gardenu sam ubio Kineza. Kosooki se bezvezno cerio kada sam mu prerezao vrat... Baš čudno. Ali zato je skinhed koga sam izmasakrirao nedaleko od stanice u Bank Stritu vrištao kao mala beba... Urezao sam mu znak »A« na čelo... Bilo je neopisivo zabavno. Kasnije sam shvatio da je to znak koji nose pankeri i to me strašno iznerviralo. Zato sam iste noći blizu Milvola uhvatio novog skinheda i njemu na leđa nožem ucrtao kukasti krst. Nisam hteo da mediji ismevaju zbog aljkavosti.

A već su uveliko pisali i pričali o meni... »Tajms« me je nazvao »Ubicom iz podzemne«. Zamislite samo moju radost kada je jednog jutra osvanula naslovna strana sa velikim naslovom »SUBWAY KILLER STRIKES AGAIN!«. Kupio sam petnaest primeraka. Istraga o mom slučaju bila je poverena izvesnom inspektoru Bloku, simpatičnom, debelom, ćelavom čoveku. Ali on nije učinio mnogo toga, uglavnom bi bio prilično zgrožen

prilikom uviđaja i stalno spominjao nešto u vezi penzije...

Držao sam London u strahu čitavu jednu jesen. Policija je uzaludno pokušavala da mi uđe u trag. Ništa im nije polazilo za rukom. A i kako bi? Oni su tražili poludelog manijaka, možda narkomana koji je sišao sa uma, ili Pakistanca koji sprovodi nekakav divljački ritual u srcu velike Imperije... A ja sam bio uglađeni gospodin iz Belgravije čija je jedina obaveza u životu bila da troši novac nasleđen od mrtvog oca. Sve je, dakle, išlo kao podmazano... Sve dok jednog jutra nisam primetio nešto čudno. Bela Bubu sa pokretnim krovom parkiranu preko puta moje kuće. Treći dan za redom. Nije mi trebalo dugo da shvatim da me čovek u čijem vlasništvu je to... hm... neobično vozilo, već neko vreme uhodi. Isprva sam se uplašio, mislio sam da je policajac.

Proredio sam svoje odlaske u podzemnu. Tokom decembra ubio sam samo jednu osobu. I to čak na Ist Endu. Što je najgore, štampa i policija su to proglasili nesrećnim slučajem... Popizdeo sam.

Konačno, dva dana nakon Božića sam imao prilike da u prolazu susretnem svog uhodu. Iznenadio me je njegov izgled. On, definitivno, nije bio policajac. Pitomo lice sa upadljivim nosom, pune, životne usne, neobična frizura, pomalo staromodna, iz osamdesetih... Ličio je na jednog glumca koji je svojevremeno igrao Šerloka Holmsa na BBC Prime... imena nikako nisam mogao da se setim. Nosio je crni sako, ispod koga je bila crvena košulja, u kombinaciji sa najobičnijim farmericama. Svaki dan je nosio to isto. To me je jebeno izluđivalo... Kao da je kod kuće imao desetine pari crvenih košulja, izbledele levisice, crnih sakoa... Uvek je izgledao isto, u podzemnoj, na peronu, u piceriji, u parku, na stadionu... Dugo sam bio u dilemi ko je on u stvari. Onda mi je sinulo kada sam se setio da sam ga video na televiziji... Nekad. Nekim povodom. Tako je. Tip je bio novinar. Jedan od njuškala. Jedan od onih koji su širili slavu mojih podviga. U neku ruku, on je bio moj dobročinitelj. Moj saučesnik. Verovatno je ispod sakoa imao skrivenu kameru ili foto aparat. On je lovac.

Lovac na ubicu. Lovac na dobru priču. Lovac na senzacije.

Odlučio sam da mu dam još jednu, poslednju. Odlučio sam da izađem iz anonimnosti. Moje sledeće ubistvo biće remek-delo. A taj pitomi mladić sa neobičnim navikama u oblačenju će to obznaniti svetu... Verovatno će posle napisati i knjigu o meni. A kasnije će po njoj biti snimljen film. Voleo bih da moj lik igra Rasel Krou.

Bila je hladna januarska noć kada sam sišao na stanicu u Kovent gardenu. I ona je sišla na toj stanici. Uvek tu silazi. Prati me već deset dana i znam sve njene navike, znam gde radi i gde živi, koliko ima godina, šta voli da jede, koji parfem koristi i koliko mrzi posao u internet kafeu... Znam i kada će umreti.

Večeras.

Prvo joj je bilo neobično kada me je videla kako izlazim iz vagona. Malo se snebivala kada sam krenuo za njom uz avetinjski prazno stepenište. Radovao me je zvuk njenih oštih štiklica koje kuckaju o beton... Tik-tik-tik-tik... Prvi vrhu je već ubrzala, mogao sam da namirišem njen strah. Sustigao sam je kod izlaza, zgrabio za kosu i trgnuo. Vrisnula je, ali

to nije imao ko da čuje, London je bio smrznuto srce Carstva, beživotna betonska pustinja pokrivena snegom i ravnodušnošću. Divljački sam je tresnuo o stepenik. Pukla joj je arkada i krv je počela da lipti na sve strane. Kada sam izvukao dugački, reckasti nož, za trenutak je zanemela, zakašljala se, a onda počela da grca i nešto nerazgovetno mrmlja. Krv iz arkade išla joj je u oči, pokušala je da se obriše ali samo je uspela da je razmaže po obrazu i bradi. Krenuo sam ka njoj, i tad je, baš kao što sam očekivao, iz pravca stanice dotrčao on, u onom istom jebenom crnom sakou, crvenoj košulji i izlizanim farmericama. Moj saučesnik. Lovac.

»Smit!«, viknuo je i njegov glas je odjekivao Podzemnom kao u ledenoj dvorani neke mrtve kraljice. »Pusti devojkicu! Gotovo je!«

»Grešiš prijatelju... Tek počinje. Moja slava. Moja besmrtnost!«

Počeo je oprezno da se penje uz stepenice. Pokazao sam rukom da stane i on je to učinio. Onda sam prišao devojkici i zgrabio je za kosu. Opet je počela da vrišti.

»Hajde!«, okrenuo sam se ka njemu. »Snimaj! Ovo sam planirao mesecima. Nisi svestan šta ću joj učiniti... To još nije zabeleženo u analima Skotland Jarde. Kad završim sa ovom kučkom, za Džeka Trboseka će se pričati da je veći dobrotvor od jebenog Gandija!«

Tada se iz mraka čuo neki treći glas. Jasno sam razumeo reči, ali mi nekako nisu doprle do svesti. Nisu se uklapale u celu situaciju. Kao da je neko viknuo:

»Šefe, revolver!«

U njegovoj ruci se tad, kao da ga je izvadilo iz rukava svoje kao krv crvene košulje, pojavio ogromni »Vebli i Skot« kalibra 45, jedan od onih starih nezgrapnih modela, kakav možete videti samo u muzejima i filmovima o Prvom svetskom ratu. Totalno sam se zbunio, toliko da sam ispustio devojkicu kosu.

»Šta to radiš, idiote?«

Nišanio je u mene tim praistorijskim primerkom revolvera. »Gotovo je, Smit... Baci nož. Nemoj me prisiljavati da pu- cam.«

»Šta to pričaš, smetenjaku?! Gde ti je jebena kamera?!?«

Podario mi je jedan tugaljivi, paćenički pogled i zbunjeno promrmljao:

»Kamera?«

Bes je prosto eksplodirao u meni. Urliknuo sam kao ranjena životinja. Ja, svrgnuti kralj podzemlja, poslednji od svoje vrste, nasrnuo sam na njega željan da ga raskomadam...

Prvi pucanj je odjeknuo poput eksplozije avionske bombe... To prokletu oružje bilo je neopisivo bučno, a prazna utroba londonskog sabveja je taj zvuk udesetostručila razbivši ga u milione ehoa. Metak je razneo desnu ruku u kojoj sam držao nož. Ostala su mi dva smrskana prsta i tri krvava patrljka. Zaur-lao sam u agoniji i napravio još jedan korak. Sledeći metak mi je prošao kroz desno plućno krilo. Pao sam na kolena i moja svileni, bela košulja kupljena prošle godine u Rimu bila je sad crvena... Poput one jeftine koju je on nosio ispod svog demodiranog, crnog sakoa. Osećao sam kako malaksavam zbog gubitka velike količine krvi. On je i dalje stajao tamo i stezao svoj revolver zureći zbunjeno u mene.

»Prokleti idiote...«, mrmljao sam dok mi se pred očima maglilo a u ušima odjekivao bat koraka i zvuk policijskih sirena u noći.

Uz veliki napor, podigao sam glavu i pogledao ga.

»Zar ti nisi jebeni... novinar... Lovac na senzacije?«

Napravio je par nesigurnih koraka prema devojkici koja je sedela oslonjena na zid pokraj stepeništa. Dao joj je belu maramicu kojom je pokrila ranu iznad levog oka. Onda se okrenuo ka meni i smušeno rekao:

»Žao mi je gospodine Smit...«

Ispravio se i zadenuo revolver za pojas.

Ličio je na heroja iz stripa.

»Ja sam lovac na čudovišta.«

Dejan Stojiljković

3

KOSTA VOJVODIĆ

19

ČOVEK KOJI JE HTEO DA UBIJE PRIČE

Beličasti plamen proždire hrpu knjiga. Ipak, prizor je bleđ, neadekvatne teksture da bi bio stvarnost. I zaista, u pitanju je tek prednja korica ranog izdanja »Farenhajta 451«, koja skuplja prašinu, zaboravljena na zabačenoj polici jednog od bezbrojnih antikvarijata na Čering Krosu.

Nedovoljno stvaran prizor...

»Šnel, šnel!!! Ostavite matoru drtinu da izgori sa svojim dragocnim knjigama!«

Grupa skinsa u punoj ratnoj opremi se gužva u tesnom hodniku u dnu knjižare. Jedan, koji umesto glatke čele fura ranog Bili Ajdola na glavi gura svoje pajtose ka malenom prozoru u visini.

Na podu ostaje beživotno telo vlasnika radnje, kome iz velike rane na potiljku polako curi krv. Dim za nekoliko trenutaka ispunjava sve uzane prolaze između naguranih polica sa knjigama.

Usamljena na svojoj polici, kao da žuri da se pridruži grotesknom piru, »Farenhajt 451« se zapali sama od sebe. Nikoga nema da primeti ovaj fenomen, i ona ubrzo postaje tek još jedan ugarak u stvarnosti podjednako užasnoj kao fikcija.

* * *

»Jadni deka Sebastijan je sada na intenzivnoj nezi sa preko 70 posto tela u teškim opekotinama. Doktori smatraju čudom da je još živ, ali ne žele da mi kažu kakve su prognoze.«

»Žilav je to čovek. Preživio je rat i još mnogo toga. A i ima zašto da živi. Odgajao je jednu divnu devojkicu i usrećio bezbrojne ljubitelje opskurne literature širom Londona, uključujući mene.«

»Znam sve to, čika Dilane. Ali nisam zato došla kod tebe. Hoću da uhvatiš te, te monstrume i da ih... da ih...« Devojka opet briznu u plač.

»Smiri se, Megi.« Dilan je napustio svoju uobičajenu pozu za slušanje klijenata i sada je klečao pred uciviljenom devojkom, pružajući joj maramicu.

»Sad izduvaj nos kao dobra devojčica. I da odmah raščisti mo dve stvari. Apsolutno nikada više me nećeš nazvati čika, i pod dva, ovaj slučaj baš i ne spada u ono čime se ja bavim. Razumem koliko si uznemirena, ali uveravam te da policija sasvim drži stvari pod kontrolom. Moj prijatelj inspektor Blok lično vodi slučaj. Veruj mi, on je najbolji.«

»Znam sve to, ali... gup... Dilane, ja nemam nikoga kome više verujem. I teča Sebastijan je govorio da ti uvek uhvatiš svog čoveka, ili... šta god da juriš. Imao je knjigu sa svim člancima o tebi. Možda ga nisu napali zombiji ili duhovi, ali reci mi, šta su onda ljudi koji uništavaju knjige?«

»Kritičari!«

»Gručo, nestani!«

»O, pa to je mlada Megi. Bogamu, brzo si porasla. Doduše, neki tvoji delovi brže nego drugi. Ruke su ti kao u devojčice, a s druge strane grudi... Nego, kritičari! Šta dobiješ kad spojiš kritičara i tvora? Dva tvora!«

»Pfff...«, Megi je kroz suze prsila u smeh.

»Pa ako tebi zabavan... Dobro, pristajem da pomognem u istrazi. Sebastijan je i moj prijatelj.«

»Oooo! Hvala, hvala, hvala!« Megi skoči Dilanu u zagrljaj i

glasno ga cmoknu u usta.

* * *

»Momče, situacija je mnogo komplikovanija nego što se čini na prvi pogled.«

»Kako to misliš?«

Blok je gledao Dilana preko krige piva, vrteći je po stolu zamišljeno. Dilan je strpljivo pijuckao svoj čaj. Ovu igru su igrali mnogo puta.

»Ovo što ću ti reći su poverljivi podaci od Interpola. Širom Evrope, a po nekim glasinama i širom sveta se u poslednjih par meseci pale knjižare, biblioteke, čak i kuće kolekcionara. Negde odgovornost preuzimaju razne grupe, uglavnom skinhedi, ali i drugi. Hamas, IRA, ko sve ne. Nema smisla. Kao neka sumanuta moda među ekstremističkim grupama. Najviše podseća na naciste, najzad, oni su pravili svečanosti od toga. Ali je jako malo fizičkih dokaza, kao i svedoka. Sebastijan Hel je prvi kojeg smo uspjeli da nađemo. Živog.«

»Da li je mogao da vam pomogne oko identifikacije?«

»Dilane, on je u stravičnom stanju. Prvi put da sam povratio a da nije bio u pitanju leš. Ipak, CCTV je usnimio grupu skinsa da koja se motala oko njegove knjižare.«

»Gde su?«

»Polako momče, nemamo ništa za šta bi ih optužili. Moraćemo da ih pratimo i sačekamo sledeći napad.«

»Sebastijan to neće doživeti, reci mi adresu.«

»Pretpostavljam da ne vredi da pominjem moju penziju...?«

* * *

Glupsone, sada si se stvarno uvalio u sos... pomisli Dilan.

Držao je za kragnu omlitavelog skinsa koji ga je napao čim je stupio u prostorije njihovog »kluba«, ali upravo ga je okružilo šest njegovih pajtaša.

»Šta mi to imamo ovde. Čuveni Dilan Dog! Branitelj slabih i unesrećenih. Ješoljubac.«

»Vidim da znaš dosta o meni. Možda da se i ti predstaviš.«

»Zovu me Džoni. Sviđa ti se moja frizura? Pogađaj čime se bavim.«

Džonijeva kosa se uzdizala na njegovoj lobanji u stotinu bodljica, pažljivo iznijansiranih da podsećaju na plamčiće.

»Spaljuješ knjige.«

»Bingo! Ali tek da vidiš kako bijem.«

Džoni zamahnu bezbolkom prema Dilanu, samo da bi mu se rasprsla u ruci.

»Možda sam zaboravan, ali imam čudo od pomoćnika.« Pištolj kojeg malopre nije bilo tu mu se pušio u ruci. Trenutak kasnije, Džonijeva banda je već zaždila ka izlazu.

»Kukavice!!! Hej, čekajte mene!«

Dilan mu prepreči put i podmetnu Džoniju vrh cevi pod nos.

»C, c, c... A taman smo počeli da se upoznajemo. Nego, ti sad meni lepo ispričaj odakle ti ideja da pališ knjižare. To sigurno nisi mogao da smisliš sam, zar ne?«

»Hej, hej, polako sa tom pucom.« Džoniju se znoj mešao sa gelom koji mu je curio preko lica. »Ok čovek, u pravu si. Mislim, ne možeš da veruješ. To je bio jedan od starih! Pravi pravcati SS. Nisam mu video lice, uvek je bio u senci. Ali pokazao nam je svoje ordenje. I ruke. Ruke su mu bile užasno stare i potpuno spečene. Rekao je da mu se to desilo dok je spaljivao knjige

pred Hitlerom lično. Uzbudio se i pao u lomaču. Jebote, ne možeš da veruješ koje priče!»

»Mogu da zamislim.«

»I tako, reko nam je da treba da postoji samo jedna knjiga a da su sve ostalo pisali Ješe, žuce i komunjare i da ih spaljujemo gde god možemo.«

»Znači, sve sem „Majn Kampfa“?»

»Dabome! Mislim, nisam je još čito al kažu da je do jaja...«

»Mislim da se ovo kvalifikuje kao priznanje. Idemo! U Skotland Jard.«

»Ne, nemoj! Čale i keva će me ubitiaaaahhh!!!«

Najpre samo tračak dima se u par sekundi pretvorio u buktinju koja je zahvatila Džonijevu kosu. Tanke linije plamena su se spuštale preko njegovog lica. Dok je Dilan stigao da mu obavi glavu sakoom, od Džonija je ostalo samo telo koje se nekontrolisano trzalo na podu.

* * *

»Uvek ste nosili rukavice.«

»Ko je to, Megi? Je l' to Dilan?»

»Nikada vas nisam video bez njih. Pretpostavljao sam da je to zbog opreza pri rukovanju knjigama. Bili ste oprezni, ali iz drugog razloga, Grupenfireru Sebastijane Groning. Ako udžbenici ne greše, bili ste Gebelsova desna ruka.«

»Šta to govoriš Dilane?« niz Megino lice su se već kotrljale suze.

»Neka ga Megi, vreme je. Dakle, Džoni je ipak stigao nešto da prizna?«

Sebastijan je bio tek gomila zavoja kroz koje je izbijao gnoj i miris sagorele kože. Usamljen u krevetu u gigantskoj sobi sa zidovima tapaciranim knjigama.

»Trebalo nam je neko vreme da povežemo ko ste. Ali i dalje ne znam šta hoćete.«

»Želim da završim ono što sam započeo pre 60 godina. Megi, pridigni me, molim te. Hoću da ga vidim i da on vidi mene. U lošim romanima i stripovima ovo je trenutak kada zli genije obelodanjuje svoj plan, e? Tebi verovatno nije prvi put, a ja ću se potruditi ghghhrr« užasna grimasa preseče ono što je ostalo od Helovog lica »da budem na visini zadatka...«

»Možete reći da me je žar za naukom zahvatio one noći kada sam imao čast da palim lomaču pred Firerom lično. Kakva noć! Vredelo je svog bola. Tek kasnije sam saznao da mi se otac ubio. Bio je štampar, znate. A ja sam spaljivao čitave njegove edicije. Posle rata, upotrebio sam znanje koje sam stekao u Gebelsovim laboratorijama i sve što me je otac naučio i napravio sam je. Formulu koja je unela revoluciju u štamparije.«

»Novu način proizvodnje papira. Kvalitetnijeg, otpornijeg i pre svega jeftinijeg nego ikad. Proces sam ubrzo prodao velikim momcima, ali hemikalije za finalnu obradu sam sve ove decenije proizvodio samo ja, u mojoj maloj ali prebukiranoj fabričici. Formula je relativno nestabilna, ima osobinu samozapaljivanja posle određenog vremena. Tempirana hemijska bomba. A koriste je sve veće štamparije na svetu! U svakoj biblioteci, svakoj knjižari, skoro svakoj kući, nalazi se bar po jedna moja »specijalna« knjiga.«

»Pobogu, kako je to uopšte moguće?«

»Čista naučna fantastika, zar ne? Da, takvi smo mi bili Dilane, naučnofantastični. I strašni... Naravno, trebalo je pažljivo menjati formulu tokom godina, da bi se ceo spektakl odigrao u približno isto vreme. Ali, zato sam ja genije.«

»A skins, i ostali?«

»Bilo mi je potrebno da neko zavara trag svetskim policijama, bar za neko vreme. Očekivao sam preuranjene požare na mnogo mesta. Nekim grupama sam ja suflirao, drugi su se prijavili sami za krivce. Na svaki podmetnuti požar je dolazilo deset spontanijih. Ali je uvek bilo nekog ko bi usmerio pažnju u pogrešnom smeru. Ironija, lokalni momci su bili malo suviše revnosni. Izabrali su baš moju knjižaru, koja mi je pružala savršenu masku toliko godina među hiljadama u Londonu.«

»Zakasnili ste Sebastijane. Knjige su sada na Internetu, u kompjuterima...«

»Ne razumete. Plamen koji ja želim da razbuktam već dugo tinja. Čovečanstvo mora da se oslobodi pisane reči, beskorisnih maštarija dokoličara i trivialnih ili pretencioznih manipulacija umovima. Ja ću samo obaviti prljavi deo posla, na njima je da ga dovrše. Da ste bili tamo, pod lomačom, razumeli biste. Bilo je tako... oslobađajuće. Ostaje još samo neko da ih povede, ali to već prevazilazi moje moći. Nadam se da će se naći neko dostojan...« Hel se sa mukom sam pridignu u krevetu.

»Osećate li? Vetar već donosi miris... Spaljene hartije. Mora da se ovako osećao Neron.«

»Vi ste ludi!«

»Ne, ja sam samo starac sa poslednjom željom pre nego što umre, a to je da vidim moje životno delo kako se ostvaruje...«

U tome trenutku buknu sve police istovremeno.

»Stotinu mi vampira!« Dilan zgrabi Megi za ramena i zajedno sa njom grunu ramenom u ogromni prozor. Sleteli su na travnjak, trenutak pošto je vatrena kugla raznela isti taj prozor u paramparčad.

Dok su otresali staklo sa sebe, izbegavali su da pogledaju oko sebe. A tamo, goreo je London, i iza njega, ceo svet.

Čutke su pošli stazom. Megi priljubila uz Dilana. Došli su do jednog školskog dvorišta. Deca su se igrala oko vatre u školskoj biblioteci, i bacala sveske i notese u nju. Megi samo zadržta na taj prizor.

»Šta ćemo sada da radimo Dilane?«

»Ništa. Izmislićemo nove priče.«

Pavle Zelić

4

NAJBRŽA ŽIVOTINJA

»Nego, Dinko, slušaj me šta ti pričam.« Sa rukama prilepljenim uz bokove, Gručo stoji mirno u mestu. Jedino se lula pomera, gore–dole, dok pokreće usne. Biseri znoja mu se oblikuju na čelu, klize niz lice, a sa njima i okvir naočara. Želi da ih vrati na mesto, uz koren nosa, gde i pripadaju.

Dilan ga gleda kroz nišan pištolja. »Jesam ti rekao mali milion puta da me ne zoveš više Dinko? Od sada sam Dilan. Dilan Dog, a ne Dinko Dogović. Pokušaj to da zapamtiš, Gručoslave.«

»Javol, šefe...«, kaže uz kiseli osmeh. »Ma, znaš, ti si obična prljava kapitalistička svinja. Menjaš svoje kršteno ime da bi namlatio više para od sirotih ljudi koji nekim čudom misle da strano ime garantuje kvalitet. Englezu...«

»Nisu samo pare u pitanju, Gručoslave, nisu samo pare... *Cherchez la femme*. A sad umukni, pokušavam da skinem tu jabuku s tvoje nelepe lobanje.«

»Neću da ćutim. Iz inata. Nemaš ni malo poštovanja prema svome sagovorniku. Krenuo sam nešto da ti pričam i ima da završim. U suprotnom odustajem od čitave glupe ideje i gađam te ovom jabukom. Ionako smo previše popili.«

»Nazivaš Vilijema Barouza glupim?« Dilan grabi kuk slobodnom rukom, a drugu pušta da mu padne niz bok. Pištolj uz tup udarac završava na podu. Ozbiljno gleda svog kolegu, nesvestan da mu se telo ljulja. Saginje se i s mukom uzima oružje. »Sjajan način da se reši žene, a možda pomogne i kod nekompetentnih i brbljivih pomoćnika.«

»Aha, da!« Ne obraćajući pažnju na Dilanove reči, Gručo nastavlja. »Pazi... To, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca... To je moglo da ispadne na dobro, znaš, ali ovaj, znaš šta je tu bio problem?« Vilica mu postaje sve teža, dok se nit onoga što želi da kaže gubi. Polako ga vinjak stiže. »Onaj kralj preuzeo diktaturu i hteo da ostvari nešto, ali, jebiga, došla neka budala smorena i ubila ga.«

Gručov glas ga umiruje i pomaže mu da se usredsredi. Šara nišanom oko njegove glave. »Kako bi ti uredio vojsku i državu?« Pitanje koje mu inače ni u ludilu ne bi postavio. To bi u normalnim okolnostima bilo ravno prizivanju smrti, ali sada mu je potrebno da ga čuje. Da se priča nastavi.

»Oštro samo. Ne dao bog da otkrijem nečiju izdaju. To, odma'... Najgore muke bi doživeo. I njegova familija i njegova pokolenja bi smestio u neke rudnike da ne vide svetlost dana deset hiljada godina!«

»Veoma zrelo. Pa, ne mogu ljudi toliko da žive...«

Smisao se gubi negde na pola puta, prisutan samo kroz blagi trzaj lica, i on nastavlja. »Pa, čekaj, ti što nisi ratno nastrojen, da li bi ti sutra, ne daj bože da ti naprave neko sranje i isteraju iz zemlje...«

Pucanj.

Dilan se priseća ženinih reči dok se sprema da pozvoni na vrata male kuće u Čelopečkoj broj 2. Gorak sok ponovo curi mu niz grlo, a nešto drugo, sasvim lično, na kvarno mu se prikrada.

Sima. Njen muž. Celog života trudio se da bude dobar, da svima ugoditi i ostane uvek korektan. Za njega se stvarno ne može reći da je bio loš.

Duša od čoveka, magična rečenica koja uvek iskrsne kada se pomene njegovo ime. Rečenica koja se jasno vidi na oronulom licu bogatom prevremenim borama, sa hrpom otromboljene kože nalik grobnom vosku. U polupraznim ustima sa nekoliko smrdljivih, skoro bakarnih zuba. Velikom trbuhu nalik kakvom karnevalskom balonu. Sasušenim nogama koje, pokušavajući da ne primećuju oštar bol što se širi od kolena do prepona, jedva održavaju ravnotežu. A najviše u očima i pogledu — praznom, beživotnom, pod ozbiljnom pretnjom od obustave rada zbog naduvenih očnih kapaka koji vremenom postaju sve teži. Kao da se suze tamo skupljaju.

Tako Sima svakog jutra odlazi na posao i pušta da ga ljudi iskorišćavaju, dok on večito izigrava devojkicu za sve. Poslepodne se vraća kući i tu se njegov dan završava. On odmah navlači pidžamu na sebe, ne videći smisao u dodatnom oblačenju i svlačenju, i po dvadeseti put proverava da li je brava zaključana na putu do kupatila, gde će isprazniti svoju bešiku koja samo što nije popustila. Stomaka punog gasova, poput kakvog dvodnevnog leša, ispišavanje ukrašava gromoglasnim prdežima. Glasno stenjući nad klozetskom šoljom, puštajući bolni mlaz iz sebe, sa vašarskim trbuhom, tankim nožicama i smešnim zvukovima što ispušta iz sebe, Sima predstavlja sliku i priliku jednog klovna.

»Dobrodušnost prosto izbija iz njega. I dobro mu služi, kao što vidite.« rekla je gospođa Vranić dovršavajući cigaretu. Umesto da ju je smrvila o pikslu, pripalila je njome drugu, a preostali filter bacila među ostale opuške. »Vidite s čim sam morala da živim svih ovih godina. Hajde da me je tukao, varao, sve, sve... Ali, ovo! Čovek prosto ne zna kako da se postavi. Ponekad želite da ga premlatite na mrtvo ime kada ga vidite tako jadnog. Onda počne da vas gleda svojim tužnim, glupim, kućecim očima i onda... Ne znam. Kako onda da čovek ne potraži utehu u drugoj osobi? Ništa mi od ovoga nema smisla. Da tako iznenada nestane. «

Tako je govorila gospođa Vranić dok je bila živa. Pre nego što su pronašli njeno telo, u stanu, pokraj polupanog nameštaja i krhotina ogledala, sa nožem koji joj je virio iz leđa.

Došla je pre mesec dana kod Dilana da potraži pomoć. Držao je tada klarinet u rukama, terajući sebe da odsvira nešto, dok su prsti odbijali poslušnost. Kaša Gručove glave nije prestajala da se razobličava u njegovim mislima.

Ćutljivo je saslušao njenu ispovest i krenuo da je odbije. »Gospođo, pričate sa detektivom za natprirodno, a ja ništa natprirodno ne vidim u vašem slučaju. Ne bavim običnim nestancima. Mogu da vam preporučim nekog drugog.«

Međutim, Gospođa Vranić nije odustajala. »Vidite, nemam puno para, a...«

A Dilan svakako nije bio u poziciji da bira. Bilo bi nerazumno da odbije prvog klijenta koji mu je prošao kroz vrata skoro pola godine posle Gručove smrti. Potrebne su mu pare, a povrhu svega — nešto što će zaglušiti onaj pucanj. Misleći da će ga rad osloboditi Gručovog duha, prihvatio je njen slučaj.

Sada nikako da se nakani da pritisne zvono. U trenutku kada je već počeo da se okreće, namećujući da pobegne što dalje i radujući se pukom trčanju niz uličicu, vrata se otvaraju

i usta puna ožiljaka progovaraju: »Hoćete li da uđete? Video sam Vas kroz prozor kako stojite pred vratima. Dovoljno dugo da sam pristavio čaj. Uđite.«

Budeći noge iz vekovnog sna, pokreće se uz škripu zglobova i ulazi u neosvetljeni hodnik. Čuvši lavež šarki iza sebe, zadovoljan što zvuk ipak ne dolazi iz njega, prolazi kroz druga vrata i posmatra dnevni boravak. Muzika dopire iz susedne sobe.

»Zelena soba. Tako je zovem jer je sve, od tepiha do tapeta, kao što vidite, u zelenoj boji. Sedite.« Čovek pokazuje rukom na maslinastu fotelju. »Nisam stigao da se predstavim preko telefona. Naglo ste prekinuli vezu. Ja sam Majster, a Vi ste beše Dinko...«

»Dilan. Dog.« Ispravlja ga, pretvarajući se da je prenebregnuo ono „Dinko“. Posle Gručove smrti i hapšenja, na gozbi Dilanove prošlosti, žuta štampa halapljivo je žvakala i gutala. Između ostalog, njegovo srpsko poreklo moralo je siđe niz novinarski grkljan. »Detektiv za...«

»...natprirodno.« Smeje se. »Znam. Čuo sam za Vas. Sedite, slobodno. Hoćete malo mleka u čaju?«

»Neka, hvala.«, odgovara sa gorušicom u stomaku. Spušta se na fotelju, dok se s naporom trudi da zadrži doručak u sebi.

»Izvolite... Sada kad smo prebrinuli formalnosti, hoćete li mi reći zašto ste došli? Ili, još bolje, kako ste saznali za mene.«

Dilan poseže u džep i pruža mu posetnicu. Obična, neplasticirana, sa crnim slovima i tamno crvenom mrljom na beloj pozadini:

U MAJČINOM BOLU RAĐAMO SE PO PRVI PUT. U SVOM SOPSTVENOM PO DRUGI PUT.

Ispod toga telefon i adresa. Čelopečka 2.

Naborani ožiljak mu se širi u kez. »Verovatno Vas kopka značenje i prvenstveno — šta te reći traže na jednoj posetnici. Reći ću Vam, samo da isključim ovu odvratnu pesmu.«

»Bili Holidej?«

»Da. *Gloomy Sunday*. Mrzim je iz dna duša, ali iz nekog razloga je neprestano puštam. Morbidna fascinacija, možda...« Odlazi u drugu sobu i vraća se sa tišinom.

»Dakle, prvo Vi. Da Vas čujem.«

Dilan se promeškolji u mestu i, pomerajući jastučiće što dalje od sebe, pročisti grlo. »Žao mi je što moram da vas razočaram, ali stvarno nisam slobodan da mnogo toga otkrijem. Recimo da sam vašu posetnicu našao pored tela mrtve žene. Da budem precizniji, bivše klijentkinje koja me je unajmila da joj pronađem muža. Nisam imao mnogo sreće. Istraga nikuda nije vodila. Samo sam se vrteo u krug i ozbiljno nosio mišlju da batalim ceo slučaj i vratim ženi pare. Povrh svega, skorašnji događaji su me izbacili iz koloseka...«

»Moraću da budem malo nepristojan i primetim da ne izgledate baš najbolje. Barem koliko se sećam Vaših slika iz novina. Želite li da podelite...«

Dobro se seća tih slika. Tačnije, slika koje urednik nije hteo da stavi na naslovnu stranu jer su delovale previše uznemirujuće, te se poslužio nešto starijim gde je Dilan barem ličio na nešto. Još uvek se pita šta li radi izvan zidina zatvora. *Zar je bolje biti napolju nego unutra?* Poseže za paklicom cigareta u desni džep i odustaje. Ruke mu se previše tresu. Prekrstio ih je na krilu i rekao: »Hajde da se držimo teme. Moj lični život vas se ne tiče.«

»Izvinjavam se. Samo sam hteo da pomognem. Nastavite.«

»Dakle, uputio sam se ka njenom stanu ne bih li joj vratio pare koje mi je dala kada... Kada sam je našao mrtvu. Cela stvar me je još više zbunila. Prvo sam pomislio da to nije uradio njen muž, a možda ih je treća, nepoznata osoba oboje ubila. I to nas dovodi do vas. Jedini trag koji sam našao u ovih mesec dana istrage jeste vaša posetnica.«

Majster gleda u šaru na tepihu. »Verujte mi, ako mislite da sam ja ubica, grdno se varate.«

»Nisam vas pitao jeste li ubili moju klijentkinju. To nikada ne radim. Mislio sam na posetnicu i značenje koje stoji iza reči na njoj.«

»Hmm...« Blago podiže glavu i pročisti grlo. »Nije to tako jednostavno. Ne mogu Vam samo reći definiciju i ostaviti stvari na tome. Morate to iskusiti.«

»Stotinu mu...«

»U stvari.« Majsteru se krajevi usana razvukoše pre nego što nastavi. »Kad bolje razmislim, verujem da ste sada više nego ikad sposobni da razumete priču.«

Gomila raznorodnog mesa mu se beživotno pomerila pred viskijem.

Sima podiže cigaretu dok je konobarica menjala pikslu. Neznatni trzaj ruke i nekoliko opušaka pade na progoreli stolnjak. Previše je popuštao i njegova pluća daju mu signal za uzbunu, ali on ne mari. Žmureći na jedno oko, uvlačio je u sebe što više dima može, do filtera, i sa olakšanjem pozdravljao bol u sebi. Ipak je to samo fizička nelagodnost. Ona dođe i prođe. Barem dok je tu, služi svojoj svrsi — potiskuje nešto mnogo gore.

Zavukao je ruku u džep ne bi li naćeo novu paklicu cigareta i zaključio da mu je džep bušan. *Nema cigareta. A ni podsetnice*. Mahinalno je opipavao rupu u sakou dok se osvrtao oko sebe. *Dobro je*, pomislio je. *Večeras nema čoveka sa ožiljcima*. Plašio se pri pomisli na šta je sve sam sada spreman.

Pogled mu je privukao mladi par kako igra po drvenom podu nasred kafane. Dva predmeta, još uvek dobro podmazana, po elektro nalogu iz centra pomerili su svoje udove. Kao automati, pomislio je Sima. Gde je nestala ljudskost? Gledao je njihove mrtve oči i pitao se od čega su napravljene. Kada nije došao do rešenja, spustio je pogled i zagledao se u sopstvene. Dve sjajne diode iz prazne čaše. Ništa manje mrtve. Štaviše, znakovi propadanja su odavno postali vidljivi i davali do znanja da je rok trajanja prošao. Trudio se da ne misli dok je podizao ruku i naručivao još jedan viski.

Pošto je iz jednog poteza ispraznio čašu, skrenuo je pogled i zagledao se u prenašminkani objekat pored sebe.

»Hoćeš sa mnom? Imam sobu gore.«

Gomila raznorodnog mesa ponovo je počela da ispunjava njegov vidokrug i prekriva devojičino lice dok ono u potpunosti nije nestalo, a Sima još jednom stajao pred prozorom svoje kuće i kroz staklo gledao u mrak. Sistematski pokreti pred njegovim očima, poput dobro programirane mašine. Njegova žena i muškarac kojeg nikada nije video u životu. Činilo mu se da nazire mehanizam za navijanje na njenim leđima. Razbio je staklo i ušao u sobu, pustivši ljubavnika da pobegne. Ostavio ju je da ga blede gleda dok je on otišao u kuhinju. Ubrzo se vratio sa ciljem u očima. Podigao je nož i krenuo ka njoj, kako bi je navio.

»Hej, tebi se obraćam!«, devojka je uzviknula.

»Izvini, šta si rekla?«

Uхватиła ga je za ruku i povelala uz stepenice do iznajmljene sobe. Parket je škripao dok je ona prelazila preko golih dasaka do prozora i počela da se skida. »Hajde, šta čekaš? Lezi na krevet.«

Nije znao šta da radi, te ju je jednostavno poslušao. Seo je na ivicu kreveta dok je ona počela da ga ljubi niz vrat i desnom rukom otkopčava košulju. Zatezanje žica unutra. Levom rukom mu je prelazila preko prepona. Hladan metal. Nije mu se uopšte dopadalo. Oslobodio se njenog zagrljaja, izjurio iz sobe, niz stepenice, na ulicu, sa čvrstom odlukom da se isključiti.

Glas iza presekao mu je korak. »Čekajte...«

»Opet ti.«, Sima bezvoljno procedi, delimično s olakšanjem što ga je ponovo našao.

Usta puna ožiljaka smejala su se tada u znaku prepoznavanja. »Hajde, pođite sa mnom... Da Vam ispričam sve o katarzisu...«

Bolje to, mislio je Sima, nego smeško sa nožem.

»Kafane, dragstori, javne kuće, Narkomanska četvrt blizu Luke... Gospode, previše ih je!«, uzviknu Majster. »Imam dobro oko za ljude sa problemima, ali to nije uvek dovoljno. Potrebna je nadljudska upornost, jer većina tih nesrećnika još nije spremna sebi da prizna kako stvari ne stoje baš najbolje. Prosto neverovatno na šta je sve čovek sposoban da zatvori oči i pretvara se kako ništa od toga ne postoji. Ali to su sve, valjda, ostaci dečje nezrelosti.« Na trenutak začuta i podiže ruke. »Šta znam... Uvek me u svojoj naivnosti podsete na malu decu koja isprva, kada padnu, čute dok ih na kraju ne stigne. Tada vrište na sva usta, da samo čujete njihovu muziku...«

»Katarzis?«, Dilan ga prekida otežalim glasom.

»Da«, kaže Majster, nezadovoljan naglom promenom teme. »Lek koji sam pronašao tokom svog boravka u Južnoj Americi... Čuo sam za tog doktora što izvodi eksperimente sa travama koje rastu u Veisu, malom selu na jugu kontinenta. Star čovek je nažalost preminuo neposredno pošto sam ga pronašao, ali na svu sreću uspeo sam da spasem njegov rad iz beležaka koje je ostavio za sobom. Vidite, taj čaj koji pijete je samo priprema za pravu stvar. Pomaže da organizam što bezbolnije izvrši potrebnu promenu. Neću Vas lagati, proces je... hmm... neugodan, ali nakon što katarzis postane deo Vašeg tela... uma... Nećete više osećati nikakav bol. Telesni ili duhovni.«

Dilan nepomično sedi u fotelji dok mu se polje vida sužava ka Majsterovoj ruci kojom iz džepa vadi špric pun mutne tečnosti. »Ovde Vas čeka drugo rođenje. U potpunu slobodu.«

Pokušava da ustane ali ne pronalazi dovoljno snage. I dalje sedeći, izgovara: »Moram da krenem. Nije mi dobro.«

»Ali, biće vam bolje. Mnogo bolje. Sedite i pustite da Vam pomognem. Ovaj lek će Vas osloboditi Vaših demona. Svega što Vas sputava da budete ono što jeste.« Podiže se i stoji nad njim. »Znate li koja je najbrža životinja?«

»Ne. Ne želim...«, padajući dublje u fotelju.

»Najbrža životinja koja vodi do savršenstva jeste bol. Pri tom mislim na najgori, nefizički bol koji svojim mengelama ki da dok Vas vuče ka nečemu neodređenom. Tegli Vas pijanom putanjom čiji se kraj naizgled ne može sagledati. Isti bol koji Vam prevlači koprenu preko očiju, parališe mišiće, nerve, izobličuje Vam kožu lica u masku šerete koja Vas sve više i više boli kako je nosite, dok se naposljetku sve ono što prikriva ne raspadne. Dok ljudska suština, ni nalik ovom lažnom ruhu koje čovečanstvo nosi, ne istrune u svom zatvoru.«, kaže bacajući

pogled na katarzis u ruci. »Pustite da vas odvede, kao što je odvela Simu, na mnogo bolje mesto. Gde ćete napokon osetiti olakšanje.«

Verujući Majsteru, pušta ga da mu priđe, podvije rukav i prisloni iglu na prevoj ruke. Posmatra tečnost i za trenutak mu se čini da vidi nadu unutra.

Čuje kako se otvaraju vrata susedne sobe. Upire pogled ka mraku iza debele hrastovine i isprva ne vidi ništa. Zatim samo nagoveštaj nečeg čudovišnog što se polako pomalja ka svetlosti, sve dok svaki pedalj savršenosti ne postane probadajuće jasan.

Majster se uspravlja i okreće glavu ka stvoru. »Ljudska bića u svom najčistijem obliku. Prelepo.«

Neljudsko.

»Neću moći da vam se pridružim sve dok svi ne budu bili u svom pravom obličju, kao što je Sima, kao što ćeš i ti biti. Spreman sam da ostanem zatvoren dok ne dođe i moje vreme. A tada će biti mnogo razloga za veselje.«

Sima oseća kako žitka masa oka curi niz lice. Podiže tri prsta i briše ono što je preostalo, puštajući sjajnu membranu da popunjava rupu dokle god njegov novi vid ne bude bio gotov. Polako, tek stvorene vene unutar očne duplje bubre u svom ritmu dok izbacuju slanu vodu na površinu Siminog obraza, gde će se jednom za svagda osušiti.

Videvši ovu travestiju plakanja, ili suza radosnica, Dilanovi nervi se bude.

Otresajući mrtvilo, on ustaje kako bi odgurnuo Majstera što dalje od sebe. Zatečen ovakvom reakcijom, Majster se baca na njega s namerom da ga obori na pod, ali ne uspeva. Psujući u sebi što nema Gruča da mu dobaci pištolj, Dilan ga udara zatvorenom šakom u vilicu i otima mu špric iz ruke. Prazni ga zabivši mu iglu u vrat i ne zadržavajući se beži iz Zelene sobe.

Posrće kroz prostorije kuće i neosetno obara predmete oko sebe, dok rukama steže utrobu. Majčinski štiti bol u sebi koji mu nikada nije bio miliji.

Ko bi želeo da živi bez njega? Po prvi put mu se javlja pitanje.

Stojeći nad Majsterovim telom u porođajnim grčevima, Sima posmatra Dilana kako istrčava na ulicu, dok rukom napipava polipe koji mu se iz glave šire ka lusteru. Kao da ništa ne shvata.

Dejan Mujanović

SRPSKI DILAN DOG

**SF klub „Lazar Komarčić“
raspisao konkurs za
umetnička dela
posvećena čuvenom
strip junaku, istraživaču
natprirodnih pojava**

Društvo ljubitelja fantastike „Lazar Komarčić“ iz Beograda raspisalo je konkurs za kratku priču, strip i ilustraciju na temu Dilana Doga, detektiva za natprirodne pojave iz istoimenog italijanskog stripa. Po tri najbolja rada iz svake kategorije biće nagrađena stripovima u izdanju domaćih izdavačkih kuća za stripove, a najbolji radovi biće objavljeni u specijalnom, septembarskom broju „Emitora“, glasila ovog društva, i taj broj će u celosti biti posvećen Dilanu Dogu.

Konkurs će biti dobra prilika za fanove ovog strip junaka da se prisete kako je to bilo kada su se, sredinom osamdesetih godina, na kioscima, ili „novinamicama“ kako su se tada zvali, počeli da se pojavljuju prvi roto albumi stripa o simpatičnom neurotiku koji istražuje paranormalne pojave.

Dilana Doga, još jednog proizvo-

da kreativne industrije Serda Bone-
lija u kojoj su nastali Teks Viler,
Zagor, Marti Misterija, Komandant Mark i drugi
legendarni junaci italijanske škole
roto stripa osamdesetih godina, stvorio je
Ticijano Sklavi 1986. godine. Koncept lika

DILANOV „TATA“
Ticijano Sklavi

Traže se priča, strip i ilustracija

Najveća dozvoljena dužina kratke priče o jednom svetskom detektivu za noćne more koja se može prijaviti na konkurs je devet hiljada karaktera. Strip može imati neograničen broj tabli, koje moraju biti crno bele ili „grayscale“ i u rezoluciji od 300 dpi, a ilustracija može biti crno bela, „grayscale“ ili u koloru.

Rok za slanje radova je 30. jun, i treba ih slati na imejl adresu: lazarkomarclc@yahoo.com ili na adresu: Dušan Mladenović, Banatska 35, 11080 Zemun.

**U AMERIČKOJ VERZIJI
STRIPA DILANOV POMOĆNIK
GRUČO NEMA BRKOVE!**

odudara od uobičajenog „kastinga“ koji kao protagoniste fabule podrazumeva (gotovo) bezgrešnog heroja i njegovog simpatičnog i često smešnog prijatelja: Dilan Dog je čovek izmučen paketom neuroza koji bi izludio i Frojda. Posle smrti žene, Dilan Dog napustio je mesto detektiva u Skotlandu, kupio dvanaest identičnih kompleta odeće i otisnuo se u svet paranormalnog kao jedini detektiv specijalizovan za noćne more - pokupivši usput fobiju od paukova, visine i zatvorenih prostora, kao i tužnu osobinu da se u gotovo svakom broju stripa nesrećno zaljubljuje.

U neobičnom i mračnom poslu koji je doveo Dilana Doga do permanentne ivice bankrota, detektivu pomaže (i često odmaže) asistent Gručo, čiji je lik kreiran prema glumcu Gruču Marksu. Pored ove dvojice stalnih likova, Sklavi je stvorio i plejadu prijatelja i neprijatelja koji ovu seriju održava u životu već dvadeset i jednu godinu.

„Dilan Dog“ je jedan od retkih italijanskih stripova koji je postigao uspeh u Sjedinjenim Američkim Državama. Nažalost, strip je morao biti prilagođen lokalnim uslovima - pod pretnjom tužbe, naslednici Gruča Marksa primorali su izdavače da liku Gruča uklone brkove!

Strip se danas u Italiji prodaje u više od milion primeraka mesečno, a koliki je njegov uticaj na savremenu kulturu, svedoči izjava čuvenog semiotičara, medievliste i književnika Umberta Eka:

Bibliju, Homera i „Dilana Doga“ mogu da čitam danima, a da mi ne dosade!
(N. K.)

»Istorija je pokazala da ne postoji takva stvar kao nepobediva armija.«

Josif Visarionovič Džugašvili

Posmatrao je pogurenu staricu kako se bešumnim koracima približava sa srebrnim poslužavnikom u rukama. Umirujući miris vrućeg čaja delimično je opustio pesnice kojima je brkati oniži čovek stezao rukohvate starinske fotelje.

»Madam Trelkovski, ja...«, susreo je pogled vremesne dame uokviren bezbrojnim borama. »... ja sam na kraju snaga.«

Madam ga je posmatrala netremično dok je tonula u svoju tapaciranu stolicu za ljuljanje. »Vi ste, gospodine Marks, sa Dilan Dogom dvadesetdevetog aprila otputovali poslednjim letom *British airwaysa* za Moskvu, svega šest sati pre odluke vlade kojom je naložila podanicima Njenog Veličanstva da napuste Rusku federaciju.«

»Niko nije mogao da ga spreči u tome. Znete kakav je kada nešto naumi.«

Starica je kratko klimnula glavom, a potom srknula čaj. Gručova ruka se zatresla u pokušaju da primakne šolju usnama i on odustade vraćajući je na niski šestougaoni sto.

»Ulazak Crvene armije u Poljsku je moga oca, grofa Trelkovskog, ostavio bez glave, a moju nesrećnu majku bez novca i nade, sa tri uplakane devojčice u naručju.« rekla je više za sebe. Onda je prostrelila sagovornika pogledom: »Ovu sadašnju revoluciju ponovo dobijaju *idealisti*, da li je Dilan tamo otišao zbog ideala ili iz straha gospodine Marks?«

Gručo je ovaj put uspešno otpio gutljaj čaja, a potom započeo svoju priču.

»Kazaljke sata na centralnom terminalu aerodroma Šeremtejevo pokazivale su osam časova dok smo Dilan i ja prolazili pasošku kontrolu. Aerodrom su te večeri još uvek kontrolisale snage lojalne predsedniku. *Spetnazi* u crno-sivim maskirnim uniformama obezbeđivali su odlazak poslednjih stranaca iz Moskve. Iza usamljenog mermernog stuba ispred nas izvirivao je jedan od retkih civila te večeri na aerodromu. Pogureni starac u dva broja većem tamno-sivom kaputu, sa širokim crnim šeširom i šiljatom sedom bradom kratko je mahnuo ka nama. Dilan je zagrlio starca, za kojeg sam ubrzo saznao da je...«

»Akademik Viktor Voljfovič Lebedev, istoričar, istraživač okultnog i, konačno, ono što ga među Rusima čini slavnim — prekaljeni disident iz Hruščovljeve ere.«

»Lebedev lično. Dilan i on su razmenili nekoliko kratkih i meni nerazumljivih rečenica, nakon čega smo se uputili ka izlazu. Pola sata kasnije crna *Volga* nas je nosila pustim širokim bulevarima ka jugu zamračenog grada. Rafali i snažne detonacije čuli su se iz pravca centra, Dilan je vozio i ćutao, a Lebedev ušuškana na suvozačkom mestu mrmljao je sebi u bradu. Na moju šalu o Boljševiku i Đavolu Dilan izvadi pljosnatu metalnu čuturicu čiju je sadržinu, sklonivši pogled sa puta, ispio do dna. Čuturicu je vratio u isti džep svog crnog sakoa u kome je držao i razlog našeg nenadanog putovanja.«

»Fotografiju?«

»Tako je. Pre *samo* sedam dana svi smo videli kako se mirne demonstracije u Moskvi pretvaraju u nešto strašno i... veliko. Nebrojena mrtva tela na ulicama nakon sukoba, atentat na premijera, a potom informacija da je odgovornost za taj čin preuzela grupa *Novi mir*. Snimci su obišli svet. Moj prijatelj je

iste večeri jednu, javnosti nepoznatu, fotografiju misterioznih lidera pobunjenika dobio na e-mail od...«

»Od Lebedeva« konstatovala je Madam Trelkovski.

»Probudio me naglo, bez reči bacivši list papira na krevet. Papir je bio vruć, očigledno tek izašao iz štampača Dilanovog kompjutera. Centar slike pripadao je krupnoj figuri Rasa Černova, lidera *Novog mira*. Desnom rukom se nehajno oslanjao o pištolj zavučen pod široki kožni opasač, dok je levom očito prinosio cigaretu ustima. Uz levi bok Černova stajala je... crnokosa lepotica«

»Ana Grom?«

»Gospođo, uvek me iznova iznenade vaše sposobnosti. Vaši glasnici ionako ne rade za honorare već iz pukog...«

Na licu starice nije bilo osmeha.

»... entuzijazma. Da... Ana Grom. Dilanovo iskustvo sa Abraksasovim imenima pretvorilo ga je u ozbiljnog rešavača anagrama.«

»Morgana...«, prošaputala je Madam.

Gručo je osetio da mu kičmeni stub ponovo postaje trasa za trnce.

»Pozadina fotografije odavala je masu sivih oblika u pejzažu ruske ravnice. Međutim, Dilan je, poučen Lebedevljevim instrukcijama datim u elektronskom pismu, crvenim flomasterom pratio gotovo nevidljive konture iza Ane Grom. U nekoliko kratkih poteza forma visoke tamne kupe izdvojena je iz sivila sumraka. I tako, autoputem beskrajne zemlje koju je te noći gutao mrak, išli smo prema za mene i dalje nepoznatom odredištu. Dilan je verovatno »Đavolji triler« svirao u glavi, dok sam opsesivno proveravao da li je revolver, koji sam u opštem haosu lako uneo u Rusiju, još uvek u mom sakou. Kada je vožnja progutala prvi sat posle ponoći, Dilan počeo da usporava i presekavši obe trake skrenu na jedva vidljivo odmoriste sa naše desne strane. Pod svetlom farova jasno se videla pohabana plava tabla sa belim slovima ispisanim imenom »Besmertnoe«.

Izašli smo iz auta na sitnu toplu kišu. Sledećeg trenutka našo smo se pod jakim snopom svetlosti koja je dopirala iz pravca iza i iznad nas. Jak klepećući zvuk helikoptera, a odmah potom i štektaj mitraljeza nagnaše nas u beg. Trčanje kroz mrežu prepletenih stabljika kukuruza je uskoro se sav doživljaj sveta pretvorilo u borbu za vazduh. Helikopter je brzo odustao od nas i, pošto mu se pridružila čitava mala eskadrila identičnih letelica, otišao ka jugu.

Starca više nije bilo pored nas. Dilan se, međutim, bez oklevanja zaputio u istom pravcu u kome su nekoliko trenutaka ranije nestali čelični stršljenovi. Pitao sam svog prijatelja da li da očekujem najeđu zombija iz kukuruza, zaraćene frakcije vampira i vukodlaka ili vaskrslo jevrejsko božanstvo. On je bez reči nastavio da korača u noć.

Naglo izbismo iz kukuružišta na sami obod padine koju pred nama otkrivala rudeća zora. Kiša i znoj su učinili da ličimo na brodolomnike koji nepomično zure u pejzaže pustog ostrva. Blagi nagib padine predstavljao je samo deo širokog kraterastog udubljenja na travnatom tepihu iz čijeg se centra uzdizala zadivljujuća i ujedno zastrašujuća...

»Mogila sa fotografije...« Madam je jednu obrvu podigla upitno.

»Da. Zarubljena kupa, kako bi se izrazio stručnjak za geometriju. Sačinjena od crnog materijala, obavijena iscepkom izmaglicom, uzdizala se bar stotinu metara u visinu. Ono što nas je natrlo da refleksno legnemo u travu bio je prizor desetina najrazličitijih vojnih vozila raštrkanih u neposrednoj okolini podnožja crne kule. Prepoznali smo crne uniforme i crvene beretke vojnika *Novog mira*. Identične su nosili i oni koji su se nekoliko trenutaka kasnije pojavili iza naših leđa sa upe-
renim *kalašnjikovima*.«

»U Rusiji postoji zanimljiv običaj da se zarobljenik stavlja u kavez poput divlje životinje. Ventilacija je odlična, prirodna, jedina smetnja je nedostatna visina kaveza pa se pogureni zatvorenici glavom odupire o rešetkasti krov. Upravo u takvom položaju sam proveo trideseti april ne videvši svog prijatelja sve do sledeće noći. Sa prikolice masivnog kamiona, gde se nalazila moja čelična kletka, jasno sam mogao da vidim da Mogila sačinjena od crne gline ima na svojoj površini duboko utisnute brazde širine oko jedne stope, koje se međusobno prepliću dajući neobične šare. Jedan oblik se ponavljao i postajao sve češći u višim delovima Mogile — redovi međusobno povezanih troprstih ptičjih nogu obraslih trouglastom krljušti činili su reljef vrha crne kule.«

»Kulu su tokom celog dana obletale grupacije helikoptera na čijim bokovima se razaznavala crna petokraka uokvirena vijugavim crvenim rogovima, simbol koji su na rukavima nosili borci *Novog mira*. Brundanje kamiona i tenkovskih kolona koje su pristizale sa svih strana sveta tokom celog dana stapalo se sa galamom komandira četa koje su organizovale doček novopridošlih saboraca. Šatori su nicali na obodima kratera koji je sada bio ispresecan bezbrojnim tragovima gusenica. U vreme kada se sunce gasilo razlivanjem u crvenilo, krater oko kule vrveo je hiljadama vojnika. Svaka stopa prostora pripadala je crvenim beretkama. Zauzeli su raspored u savršenim redovima u kojima se u pravilnim razmacima od stotinak metara vijorila po jedna zastava *Novog mira*. Nije bilo žamora, uzvika ili pesme.«

»Gospodine Marks, kada ste ugledali... Abraksasa?«

»Kada je mrak zavladao poljanom i kada su po nečujnoj komandi stotine reflektora snopove svetlosti uputili ka Crnoj kuli shvatio sam da je jedan od helikoptera sleteo na sami njen vrh. Sada su se jasno presijavali lanci kojima su za dva visoka stuba bili vezani udovi crnokosog čoveka. Pored nagog nesrećnika nazirala se siva silueta ukrašena lelujućom sedom kosom. Iza ove dvojice nejasno se video odsjaj crnih šlemova u špaliru oko vitke ženske prilike čija je bela put u noći sijala jače od vojnih reflektora.«

»Dilan, Morgana i...« reče Madam meškoljeći se nečujno u fotelji.

»Lebedev... čija siva senka počne da tamni i izdužuje se, a seda kosa da se uvija i stapa sa bojom noći. Bio je to Abraksas. Duša Dilanovog oca zauvek zarobljena u demonskom obličju koje je te noći vršilo smotru svojih hordi. Snopovi reflektora zaigraše divlji ples nad ruskom ravnicom. Abraksasove ruke se podigoše uvis. Desna šaka se groteskno izdužila i prsti se stopiše u metalni bodež. U deliću sekunde u levoj ruci našlo se nešto nalik na... odrubljenu ljudsku glavu, koju trenutak kasnije demon odbaci u visinu. Desetine reflektora propratiše pad glave plavokosog čoveka, pred čizme prvog Abraksasovog
ešalona. Iz trave zasijaše polomljena stakla velikih naočara. Obezglavljeno telo Rasa Černova sekund kasnije se za-

kotrljalo niz Mogilu. Vojnici su netremično, kao jedan, pogled držali na na vrhu kupe odakle su sijale crvene Abraksasove be-
onjače. Dilanova glava je još uvek bila na ramenima.«

»Ponovo je sevnula desna Abraksasova ruka i grudni mišići moga prijatelja se otvoriše u krvi i bolnom krik. Ženska silueta se u deliću sekunde stvorila klečeći pod sekotinom i krv iz rasporeni vena poteče ka njenim ustima. »Morgano, kćeri moja.« zaurla Abraksas.

»Dilanova polusestra, kći Morgane i Abraksasa,« promuklo reče Madam »Moćan instrument.«

»"Krv i tlo, dobro i zlo..." pojava je Abraksas dok je Morgana lizala poslednje kapi krvi sa Dilanovih grudi. Odjednom se okrenula prema ukipljenoj vojsci. Sa ogoljenih zuba slivala se gusta krv i razlivala niz njene grudi čineći usku maskirnu košulju crnom. Nošena pesmom svoga oca Morgana je sada lebde-
la nad vrhom kule. Osetio sam njen pogled na sebi.« Gručo ustade iz naslonjače Madam Trelkovski i počeo da šeta ukrug po maloj zamračenoj sobi. »Lebdenje se potom pretvorilo u brzo kretanje po vazduhu, a nakon načinjenih nekoliko brzih krugova oko kule, sa jezivim vriskom Morgana se obruši ka redovima crvenih beretki. Nakon preleta raspomamljene furije na izbrijanim licima i glavama vojnika ostajao je ples sitnih crnih kapljica. Pod snopovima svetlosti koje je presećala u letu jasno se videlo da iz veštičjih usta izleće krvava struja kapi. Prevukoh sako preko glave, sklopim oči i sedoh bespomoćno na pod kaveza.

»Armijo besmrtnika, pokloni se svom Gospodaru...« odjekivale su poljem Abraksasove reči. Sa ovim rečima stopi se pokret hiljada ruku koje spustiše hiljade pušaka sa ramena. Oči vojnika sada su bile savršeni red crvenih signala u noći. Vapaj izgubljenih duša nestade kratkim hukom u vrelo kovitlacu koji je stvarao Morganin let.

»A onda?«

»Onda sam se zapitao da li se moj kavez divlje ljulja zbog Morganinih bliskih preleta ili zato što od Abraksasovog glasa podrhtava zemlja.«

Trelkovska ga je gledala pogledom vučice. Ponovila je : »A onda?«

»Onda sam shvatio da se sve jači potresi... iz dubine remete savršeno postrojene Besmrtnike. Učinilo mi se da čujem brundanje... ne, grmljavinu od negde... dole. Morgana je sada levitirala rašireni ruku dvadesetak metara iznad moje glave. Usudio sam se da pogledam u njeno lice i video... iznenađenje. Podzemna grmljavina se pretvorila u nepodnošljivu buku, kavez se sve jače ljuljao udarajući ivicama u limenu ogradu kamiona. I tada videh kako komadi zemlje poleću u vazduh potisnuti silom... odozdo. Kostiljada ruku pomoliše se iz razrovanje zemlje stremeći ka nogama crvenookih Abraksasovih pešadinaca. Zemlja se otvarala pred mojim očima da pusti stanovnike svojih dubina na slobodu. Videle su se potom i lobanje pomaljavući kostura, na nekima od njih stajale su izbledeli ostaci šapki sa crvenim petokrakama, na nekima su bili crni, runama obeleženi šlemovi. Stvarale su se nove i nove pukotine uz buku koja je zaglušila krikove Abraksasovih vojnika dok su tonuli u ponor. Na desetak metara ispred video sam blatom obloženi top crnog tenka koji poput aždaje izlazi na površinu poljane. Na njegovom boku bio je znak kao ... u KELIJEVIM HEROJIMA.«

»Gotski krst.« prekorno reče starica.

»Gejzire krvi na vratovima *Crvenih beretki* otvarali su bajoneti vaskrslih iz velikog rata. Tek poneki pucanj, a mnogo zvukova razdiranja mesa i lomljenja kostiju širilo se ka nebu.

Na vrhu crne kule nije bilo nikoga, ali je zato njene strane prekrivala najezda oživelih. Penjali su se ka vrhu kupe poput mrava—ratnika koji hitaju u mravinjak posle boja. Transporteri i ogromni tenkovi *Novog mira* tonuli su u bezdan otvoren čarolijom. U opštem metežu ognja i krvi kamion koji je nosio *moj* kavez prevrnu se pod teretom uskomešanih vojski i snažan udarac me odbaci unazad. Nisam ni shvatio da je lanac o kome je visio kavez pukao i da sada kavez stoji na ivici ponora. Dva hica iz revolvera u katanac i put se otvori. Kostí, krv, blato, metal, sve sam to osećao pod nogama u besomućnom trku uzbrdo. Jedan jak udarac po desnoj nozi, a potom još jedan u leđa baciše me na samu ivicu kratera koju šćepah šakama praveći očajnički *touchdown* za život. Na toj liniji spasa sam izgubio svest. Kažu da sam oči otvorio posle tri dana i prvo što videh bila je sestra Olga... ah, Olga, nikad te neću zaboraviti.»

»Gospodine Marks, znam zašto ste došli i neću okolišati. Posećivala sam svet senki koji je ovih dana posebno prometan. Dilana nisam srela tamo. I to je dobra vest.»

»Niste ga ni čuli, ni videli? Znači ima nade da ću se šaliti ponovo na njegov račun.»

»Nada... hm, reč koja možda nedostaje u naslovu nečega što sam davno pročitala.« Tihi sinjor Sklavi je potpisani primerak stripa »Ljubav, smrt, ljubav« skromno spustio na krilo Madam posle jedne uspešne seanse u Firenci.

Sat vremena kasnije vidno oraspoloženi gospodin Marks je na rastanku uz rukoljub staroj gospođi deklamovao izandžale šale o mrtvim dušama, medijumima, Poljacima i Jevrejima. Zatorivši vrata Madam je i bez pogleda na zidni časovnik znala da je vreme za ono što su njene drugarice pre pedesetak godina prozvale *pravim* crvenim telefonom. Podigla je slušalicu otmenog starinskog aparata, nije okretala bilo kakve brojeve,

čekala je... a onda se iz slušalice začuo zvonki glas, »Izvoli, se- strice draga...«

Vilhelm von Grobel je netremično gledao u pomrčinu ispred sebe stežući znojavom šakom pušku. Ležao je u visokoj travi koja mu je vrhovima doticala ivice kapaka, ali refleks treptanja je, pored ostalih iskušenja tela, odavno sebi zabranio. Osim tihog šuštanja grmlja na lakom vetru ravnice nikakav drugi zvuk nije dopirao ni sa desne, a ni sa leve strane, jer su do kapetana von Grobela, u borbenom položaju, ležali samo SS ljudi. Ovaj *Aufklärungsabteilung*, sa nadaleko čuvenim znamenjima *Totenkopfa* na kamuflažnim uniformama, čekao je njegovu komandu.

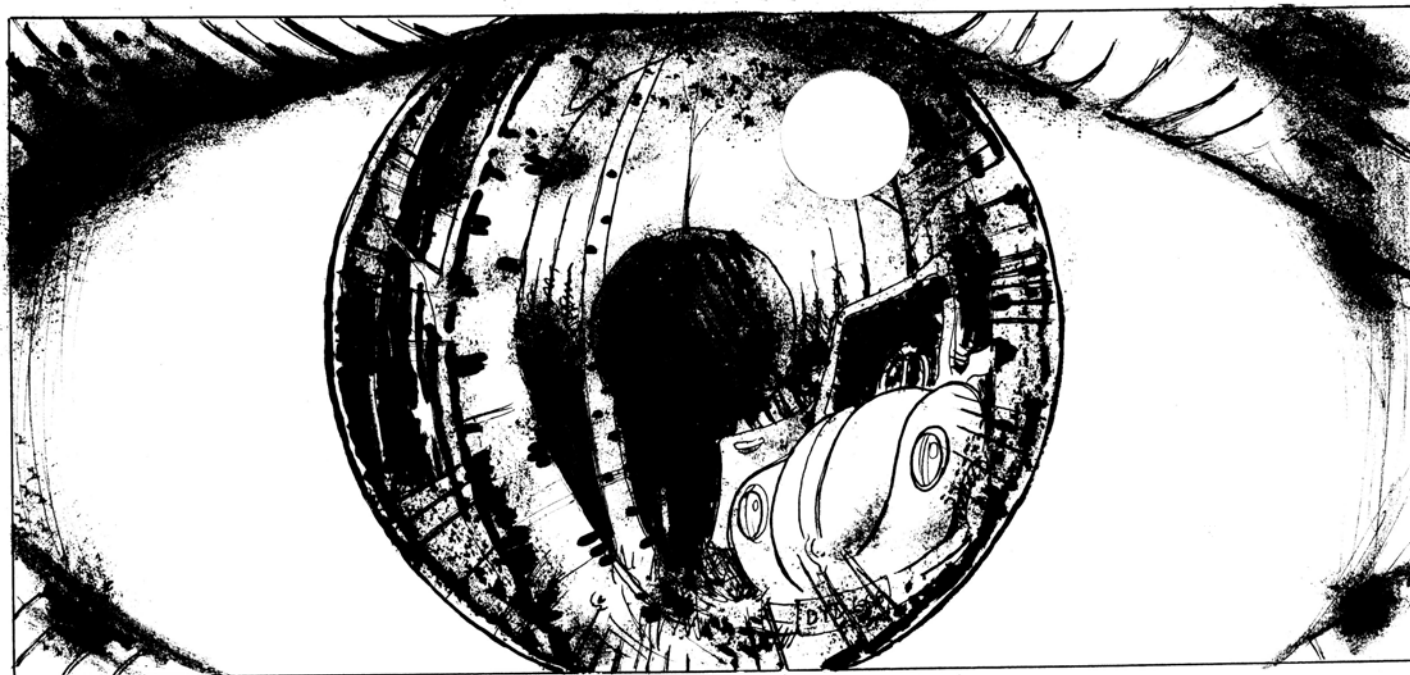
Samo stotinu metara dalje napred, pukotine u rastresitom tlu, ne veće od jazbine kakve krupne lisice, krile su veterane Staljingrada. Plavooki komesar Rodionov obrisa kratkim pokretom znoj sa čela i zausti da naredi pokret ka napred kada bljesak, praćen za istočni front neuobičajeno blagom eksplozijom, okupa noć. »Grom«, pomisliše Van Grobel i Rodionov istovremeno. Još jedan bljesak, ali ovaj put bez eksplozije, otkri na čistini između ratnika nagu figuru visokog čoveka sa ogromnom krvavom mrljom umesto kože grudnog koša. Na ratištu obarač govori prvi, ali sa pucnjevima iz trave i lisičjih rupa stopi se zaglušujući jezivi vrisak udružen sa crvenom munjom u kojoj krvavo obličje čoveka nestade. Van Grobelu se nekoliko sekundi i deset metaka u stomaku kasnije učinilo da vidi sijajuće obličje zdepaste crvene žene kako lebdi iznad stepa. Rodionov je umirao pedeset metara istočno sa imenom Baba Jage na usnama.

Gručo je svog prijatelja dočekao na Beogradskom aerodromu sredinom maja ne znajući da je Madam Trelkovski delu starih dugova upravo rekla zbogom.

Adrijan Sarajlija

ILI STVARNOST...

GDE SE JA TO NALAZIM?

FFRRSSHH

STOTINU MI VAMPIRA!
SAMO STARA SOVULJAGA.

LONDON, DAN RANIJE

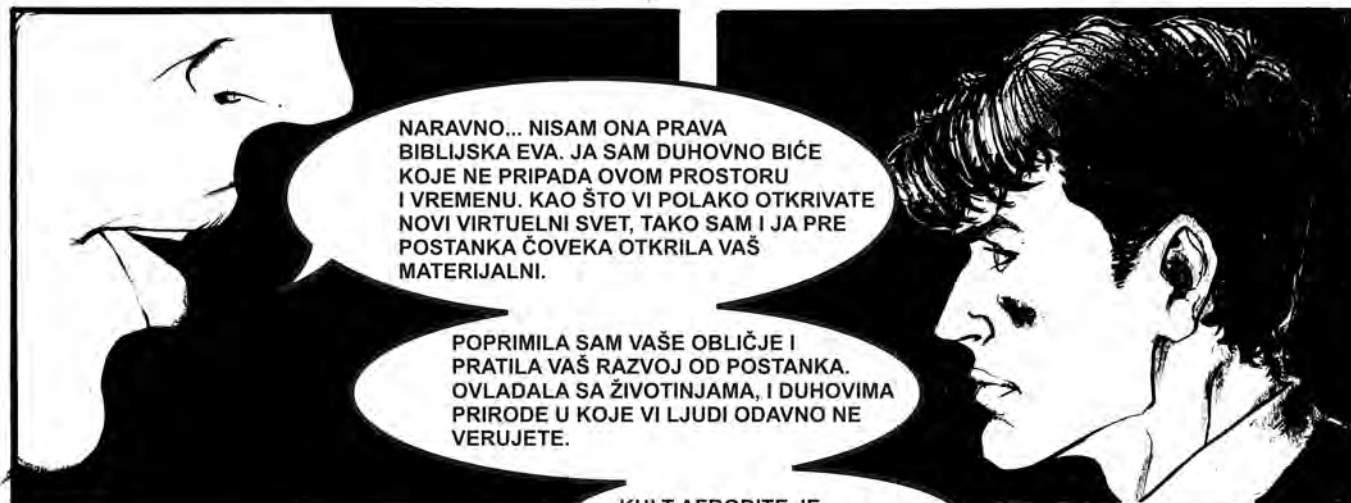
MOJA SESTRA
JE BILA U PRAVU.
KAKAV
UOBRAŽENKO.

NARAVNO... NISAM ONA PRAVA BIBLIJSKA EVA. JA SAM DUHOVNO BIĆE KOJE NE PRIPADA OVOM PROSTORU I VREMENU. KAO ŠTO VI POLAKO OTKRIVATE NOVI VIRTUELNI SVET, TAKO SAM I JA PRE POSTANKA ČOVEKA OTKRILA VAŠ MATERIJALNI.

POPRIMILA SAM VAŠE OBLIČJE I PRATILA VAŠ RAZVOJ OD POSTANKA. OVLADALA SA ŽIVOTINJAMA, I DUHOVIMA PRIRODE U KOJE VI LJUDI ODAVNO NE VERUJETE.

KULT AFRODITE JE NASTAO PO UZORU NA MENE.

ŽELELA SAM DA OSETIM ČAROLIJU. DA VERUJEM U BAJKU. U ONO ŠTO JE ODAVNO UNIŠTENO U MOM SVETU, ZAHVALJUJUĆI NEMILOSRDNOM TEHNOLOŠKOM NAPRETKU. TAKVIH MESTA JE SVE MANJE OVDE. VAŠ SVET SVE VIŠE LIČI NA MOJI... ZATO SAM ODLUČILA DA ODEM.

MORAM PRIZNATI DA PRIČA ZVUČI SULUDO. ALI I DALJE NE MOGU DA SHVATIM, ZAŠTO SAM TI JA POTREBAN?

NE MOGU DA SE VRATIM SAMA, KAO ŠTO NISAM SAMA NI DOŠLA. VREME JE DA KRENEMO...

SETIČEŠ SE...

...SETITI!

DA LI MI SADA
VERUJEŠ?

IDEMO U OSVAJANJE
NOVIH DIMENZIJA, POTPUNO
SLOBODNI!...

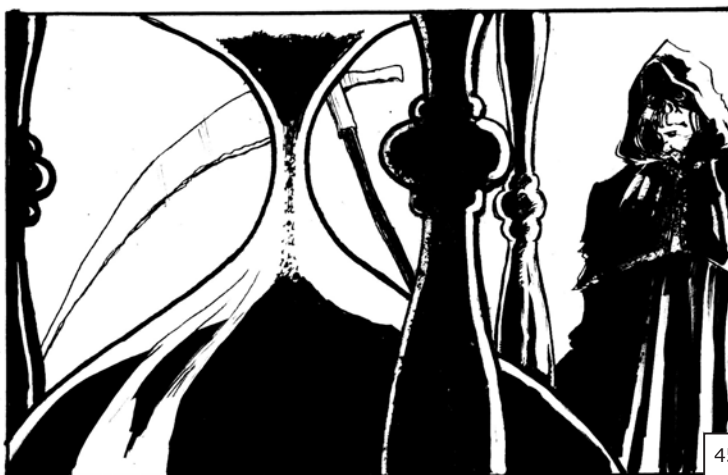
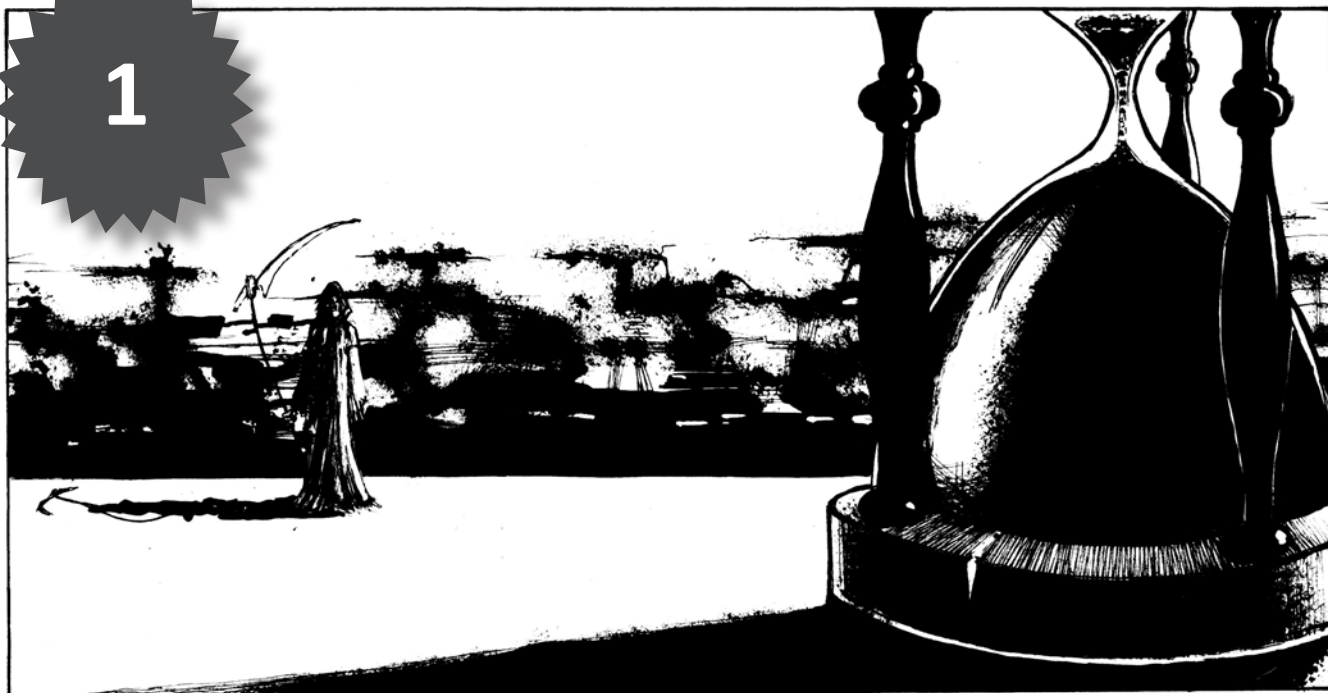
POTPUNO SLOBODNI???

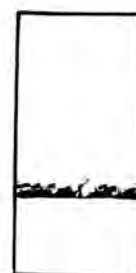

IZVINJAVAM SE ČITAOCIMA
I AUTORIMA DILANA DOGA.

BRANISLAV CRVENKOVIĆ

1

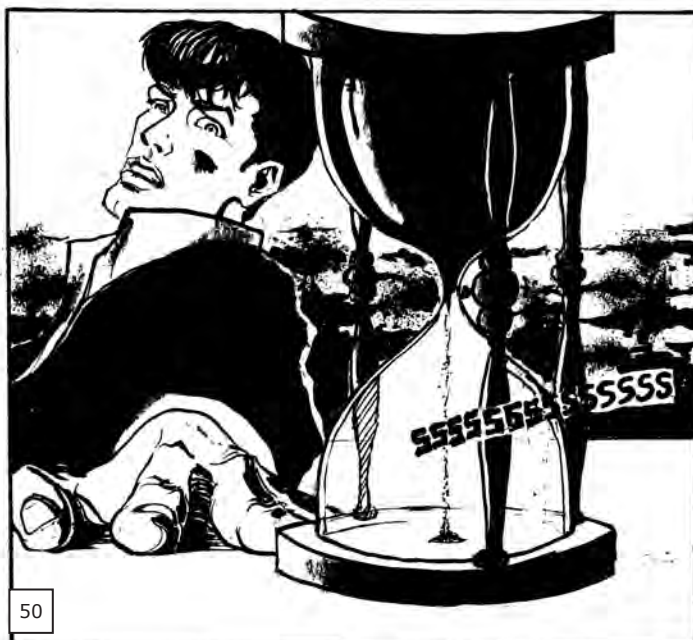
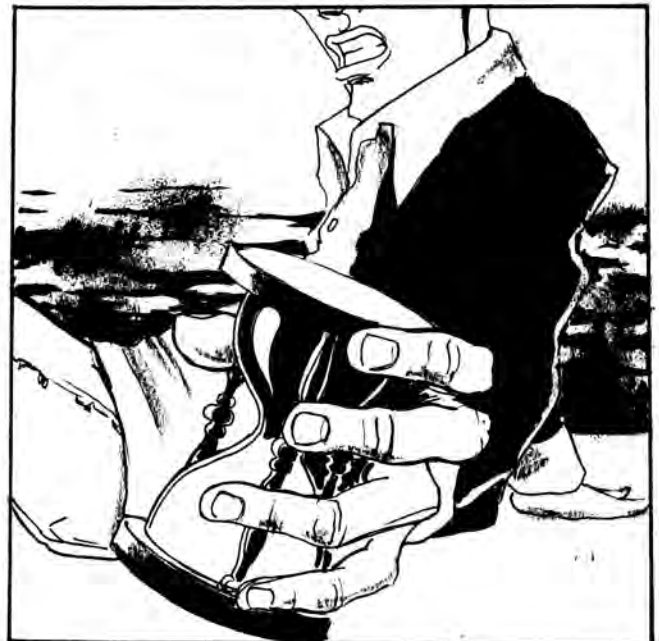
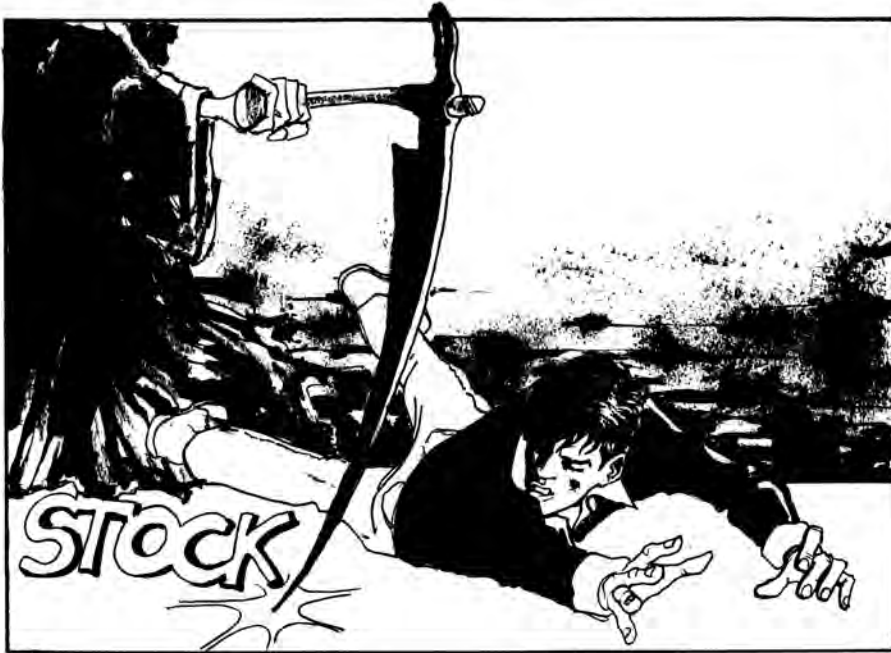

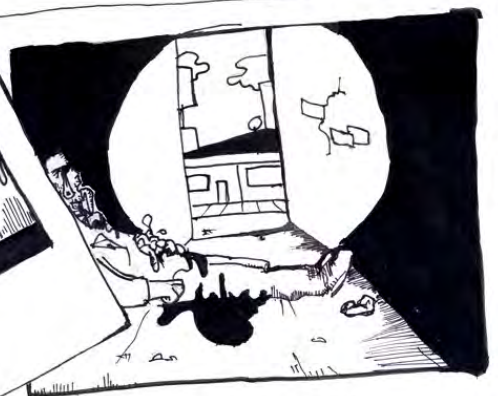

PEDESET MINUTA KASNIJE...

NADAM SE DA ĆE GA
DILAN LIKVIDIRATI.
TAJ ČOVEK MI JE STVARNO
IŠAO NA NERVE U
ZADNJE
VREME.

NE BRINI, MI
TAKO UVEK POSTUPAMO
SA MONSTRUMIMA. PUT NAŠOJ
LJUBAVI BIĆE OTVOREN VEČERAS.

MOGLI BISMO ZA MEDENI MESEC NA
SEJŠELSKA OSTRVA. BAHAMI SU MI VEĆ
DOSADILI. POSLEDNJI PUT SAM TAMO BILA
SA OLIVEROM. SAD, KAD VRATIM
FILM, SHVATAM DA JOŠ
TAD SA NJIM NEŠTO
NIJE BILO U REDU.
POSUMNJALA SAM JA
ČIM JE POBIO SVE
GOSTE NA NAŠEM
SPRATU HOTELA.

MOMČE, SREĆA
TVOJA ŠTO UVEK ŠETAM
OVUDA POSLE VEČERE...
LONDON JE MALI,
ZAR NE?

FORSAJT. VEĆ DUŽE
VREME DOBIJAMO TUŽBE
KOMŠIJA NA SVAĐE
IZ NJIHOVE KUĆE.

A ZBOG MANJKA
LJUDSTVA NISTE
REAGOVALI,
KAO OBIČNO.

SUTRADAN U KNJIŽARI NOEL'S U GALAGER STRITU OLIVER
FORSAJT NIJE DOŠAO NA POSAO, A OSOBLJU JE LAKNULO
KAD SU OBAVEŠTENI DA VIŠE NEĆE NI DOLAZITI. U
POSLEDNJE VREME, NAIME, NIJE LIČIO NA SEBE...

DRAGE NAKAZE,

dobrodošli u specijalac posvećen čuvenom istraživaču noćnih mora, DILANU DOGU. Ovo je na neki način obeležavanje njegovog 21. rođendana, kao i lična potraga za razlogom čitanja tog stripa svih ovih godina i smislom nastavljanja.

Cilj cele ideje oko potrage za domaćom pričom sa inostranim likom je da se vidi može li se tu reći još nešto. Nije tajna da ljubitelji koji prate svaku novu epizodu (što u komšijskom, što u Italijanskom izdanju) imaju problem da nađu priču u kojoj će zaista uživati. Epizode se nižu, odrađeno ih je već više od 250 u regularnoj seriji, još sto kila u raznim specijalnim izdanjima (kao što ćete saznati ako nastavite da čitate ovaj broj), čak i se i sam otac/majka/brkata tetka/zla maćeha Ticijano Sklavi vraća da tetoši svoje davno zabludelo dete... ali ispada da se sve nekako radi uzalud. U čemu je problem? Lošim stripovima? Činjenici da se neke stvari jednostavno prerastu? Monotonosti serijala koji se nižu poput stonoge i ne nameravaju da ikad stanu? Masovnoj BONELLI produkciji? Propalim snovima? Pridružite nam se u potrazi za odgovorom.

Za početak ćemo se podsetiti zašto smo i da li smo ikada i voleli Dilana. Onda ćemo posvetiti vreme nezasluženo zapostavljenom vernom pratiocu glavnog junaka, bizarnoj ličnosti pravog Gručo Marksa, tik pred predstavljanje dragih i mrskih nam autora, koji kroje sudbinu likova u DD univerzumu. To su oni prokletnici kojima, između ostalih, i posvećujemo ovaj broj. Zatim krećemo na nužni put o hronologijama raznih nama zanimljivih izdanja u različitim državama. Ovde bih hteo da skrenem pažnju da ne želimo da insistiramo da je ovaj broj Emitora ultimativna riznica znanja o DilanDogovštini™ u kojoj možete saznati sve o omiljenom liku. Ne. Na internetu možete naći sve uporedne spiskove svih mogućih i nemogućih, izdatih i neizdatih, domaćih i inostranih brojeva. Zaboga, svi već i znaju da je DARK HORSE izdavao Dilana i da je Gručo tamo cenzurisano zbog autorskih prava na lik pokojnog komičara. To su stvari sto puta pominjane. Želimo da naglasak stavimo na autorski doživljaj, pa tako pratimo do sad neispričane priče o tzv. Dilan Dog filmu, vodimo vas u pozorište u Beogradu da biste mogli da vidite tzv. Dilan Dog predstavu i stojimo u prvom redu svirke domaćeg demo benda pod nazivom... ma pogađate i sami. Nego, jel se još neko oduševljava idejom da kod nas postoji toliko bendova nazvanih po junacima iz stripa? Ne? Onda još ostaje samo da se podsetite prastare DD igre i eventualno je zaigrate pred čitanje najboljih priča pristiglih na konkurs.

Stručni žiri u sastavu: Vladimir Vesović, Zoran Stefanović, Marko Šelić — Marčelo, Draško Roganović, Dragana Stoilković, Miloš Cvetković i Pavle Knežević je za vas odabrao zbilja zanimljivo štivo. Kao što je i najavljeno po prva tri mesta dobijaju nagradu, a mi smo propustili još koji rad u sadržaj ovog broja, jer bi bilo greota ne objaviti neke od njih koji nisu ušli u top 3. Što reče jedan član žirija, »Neke od njih bi' na zid!«. Ako i vi tako mislite, makaze i selotejp u ruke, pa na posao.

Elem, rezultati konkursa su sledeći:

PRIČA

1. Marko Pišev
- 2&3. Dejan Stojiljković
- 2&3. Pavle Zelić

ILUSTRACIJA:

1. Bojana Dimitrovska
2. Zoran Jovanović
3. Kosta Vojvodić

STRIP:

1. Bane Crvenković
2. Pavle Zelić & Igor Malović
3. Aleksandar Jakovljević

Dodela nagrada će biti u ponedeljak, 01.10. (2007.) u 19h, u Klubu u Domu Omladine. Nagrade koje se dodeljuju najboljim su u vidu stripova koje su obezbedili System Comics iz Beograda, Beli Put iz Beograda i Fibra iz Zagreba.

I, najslađe za kraj. Tri stripa jednog autora, i stripovi tri domaća autora. Možda je bilo skeptika koji su sumnjali da će i jedan rad stići. E pa, njima u facu bacamo ceo ovaj, ne baš mršav, broj! Doduše, daleko smo od toga da možemo da uradimo jedan sasvim stripski, txt-free, broj, ali nada postoji... A ja autore podsećam da Emitor ima raspisan konkurs za strip na temu fantastike 365 dana u godini. Biće strip specijala, čim se nakupi dovoljno stripova. Šta čekate?

I to bi bilo to...

Do sledeće prilike,

Dušan Mladenović

AH, DA...

Emitor je zvanično & redovno glasilo DRUŠTVA LJUBITELJA FANTASTIKE »LAZAR KOMARČIĆ« iz Beograda.

Držite u rukama broj 459 od 27.09.2007. koji je ujedno STRIP SPECIJAL #5.

Prvi broj Emitora je izašao decembra 1981. YU ISSN 1451-995X

Urednik broja: Dušan Mladenović. Tehnička izvedba: Žarko Milićević.

Saradnici: Marko Šelić, Draško Roganović, Darko Đokić, Nikola Sarjanović, Aleksandar Janjić, Filip Rogović, Marko Randelović, Pavle Zelić i Bane Crvenković.

Vaše radove, kritike, predloge, sugestije, narudžbenice i donacije primamo na LAZARKOMARCIC@YAHOO.COM.

Pratite naše zgode na WWW.LAZARKOMARCIC.ORG.YU.

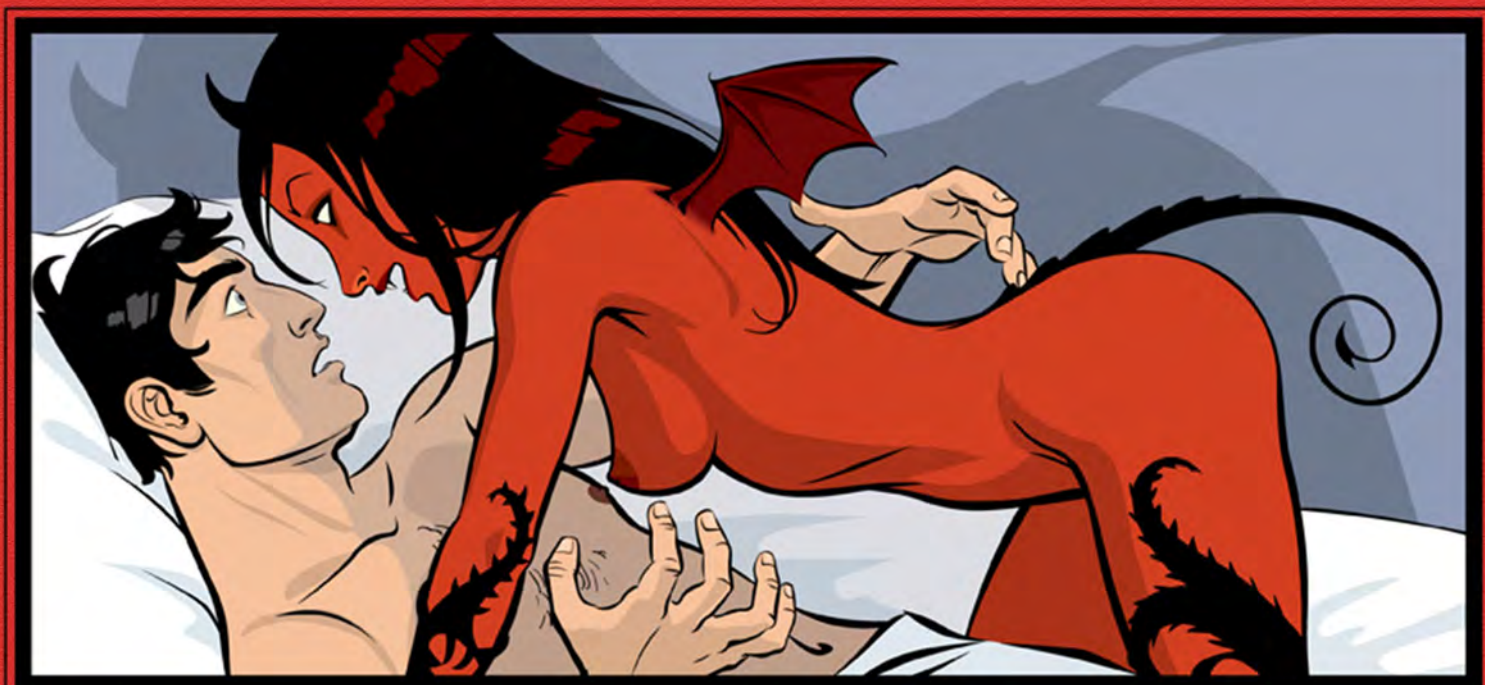
Štampanje EMITORA pomogao APOLLO GRAPHICS PRODUCTION, WWW.APOLLOGP.CO.YU

UROŠ OBRADOVIĆ

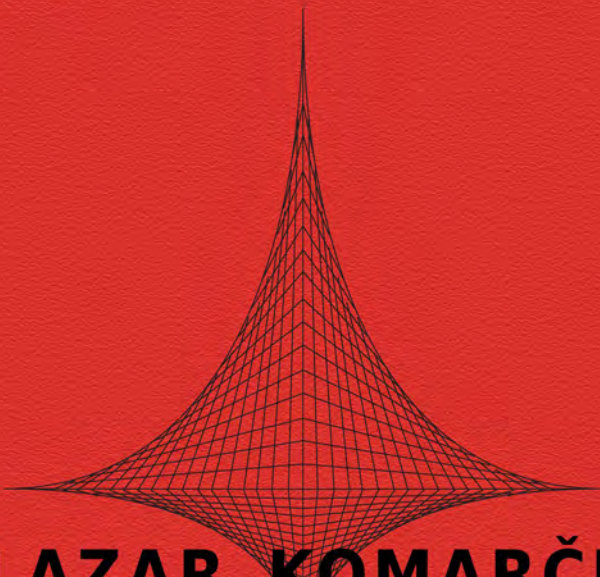
CHI È DYLAN DOG? 8

UROŠ.2007

ODZVONILO DILANU?

PAŽNJA!
NAJBOLJA JE
ILUSTRACIJA
DIMITROVSKI
BOJANE!

LAZAR KOMARČIĆ
DRUŠTVO LJUBITELJA FANTASTIKE